

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

 http://republika.pl/niva_bielastok/

№ 43 (2372) Год XLVI

Беласток 28 кастрычніка 2001 г.

Цана 1,50 зл.

Угонар Мітрафана Доўнар-Запольскага

Лена ГЛАГОУСКАЯ

Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францішка Скарыны (у асбесе кандыдата навук Валянціны Лябедзевай) супольна з Рэчыцкім гарадскім выкананічым камітэтам ладзіў 14-15 верасня трэція „Доўнараўскія чытанні”. Першыя адбыліся ў 1997 г., а другія — у 1999 г.

Мітрафан Доўнар-Запольскі, хача са спазненнем, але, здаецца, дагэтуль як адзіны, звязаны з Беларускай Народнай Рэспублікай, дачакаўся прызнання, якое прайяўляеца навуковымі чытаннямі і помнікам у цэнтры Рэчыцы.

Справа ў тым, што М. Доўнар-Запольскі нарадзіўся ў Рэчыцы 14 чэрвеня 1867 г. Прэз 130 гадоў — у 1997 г. — Рэчыца ўшанавала памяць свайго земляка помнікам, які выкананы беларускі скульптар Валеры Янушкевіч. На помніку надпіс: „Выдатнаму гісторыку — Мітрафану Доўнару-Запольскаму”. Яго біяграфія ўвайшла ў кнігу „Памяць” Рэчыцкага раёна. Праўда, вуліцы яго імя яшчэ ў Рэчыцы няма, але трэба спадзявацца, што калі ў Рэчыцы пачнучы мяняць камуністычныя назвы, магчыма нехта заменіць вуліцу Савецкую на М. Доўнар-Запольскага. Такая вуліца ёсьць ужо ў Кіеве, дзе М. Доўнар-Запольскі вучыўся і працаваў ва ўніверсітэце, дзе быў арганізаторам і рэкторам Камерцыйнага інстытута. Калі б на той час у Беларусі была вышэйшая школа, ён, пэўна, працаваў бы ў ёй.

Помнік Мітрафану Доўнару-Запольскому ў Рэчыцы.

Абвяшчэнне БНР М. Доўнар-Запольскі сустрэў у Кіеве, напісаў там вядомую брашуру „Асновы беларускай дзяржаўнасці”, перакладзеную на розныя мовы, быў прадстаўніком дыпломатычнай місіі БНР ва Украіне і старшыней яе гандлёвой палаты. Народны

[працяг ↗ 4]

Бельская гімназісткі пасля экзамену.

— Праверачныя працы ў падставовых школах і пробныя экзамены ў гімназіях нічога не даюць. Яны непасрэдна не ўпłyваюць на павышэнне ўзроўню навучання ў школах, а вучні толькі непатрэбна хвалююцца...

Экзамен і што далей?

Аляксей МАРОЗ

У Комплексе школ з дадатковым наўчаннем беларускай мовы ў Бельскому-Падляшскім 103 вучняў з падставовой школы і 108 гімназістаў адпаведна 2 і 16 кастрычніка пісалі пробныя экзамены. Іх працы правяраюцца настаўнікамі, вызначанымі Акруговай экзаменацыйнай камісіяй у Ломжи.

16 кастрычніка перад гімнастычнай залай спатыкаю гімназістаў, якія выходзяць з экзамену.

— У матэматычна-прыродазнаўчым тэсце былі даволі складаныя заданні і пытанні, — заяўляе гімназістка, якая прысела на лавачкы ля гімнастычнай залы. — Канешне, лепш было бы не здаваць пробныя экзамены. Думаю, што лепей было бы здаваць адразу ў сярэднюю школу.

— Для мяне пытанні па польскай мове былі лёгкімі, — уключаеца ў размоўну другая гімназістка. Адказвала яна на пытанні тэста па гуманістычных предметах, якія тычыліся польскай мовы і гісторыі. — Пробны экзамен лічу патрэбным, бо даведаліся мы як будзе праходзіць прадаўдзівы.

Гімназісты адзначаюць, што экзамен па матэматычна-прыродазнаўчых предметах быў больш цяжкі, паколькі апрача матэматыкі былі яшчэ пытанні па фізіцы, хіміі, біялогіі і географіі.

Асветнія ўлады вырашылі, што адна палова вучняў будзе пісаць пробныя тэсты па гуманістычных предметах, а другая — па матэматычна-прыродазнаўчых. У час прадаўдзівых экзаменаў у маі трэба будзе адказваць па двух тэстах.

Дырэктара Комплексу школ Васіля Ляшчынскага, заадно старшыню

Школьнай экзаменацыйнай камісіі, спатыкаю ў ягоным кабіненце. Экзамен праходзіць без складанасцей, але дырэктара хвалюе сама ідэя экзаменаў у апошніх класах падставовых школ і гімназій.

— Праверачныя працы ў падставовых школах і пробныя экзамены ў гімназіях нічога не даюць. Яны непасрэдна не ўпłyваюць на павышэнне ўзроўню навучання ў школах, а вучні толькі непатрэбна хвалююцца. Можна лічыць, што кожны вучань, які прыступіць да пробных экзаменаў, здае іх паспяхова. Калі нават вучань атрымае нуль балаў за сваю працу, то нармальна канчае вучобу ў сваёй школе і паступае вучыцца далей. У гімназіях вучоба абавязковая і ўсіх вучняў падставовых школ трэба прыняць на далейшую вучобу. Няма, пакуль што рагшэння, што на падставе завяршальных экзаменаў будуть гімназістаў прымаць у сярэдняй школы, хача з публічных выказванняў працаўнікоў Міністэрства адукацыі можна меркаваць, што такія вырашэнні рыхтуюцца. Прапануецца, што сярэдняя школы будуть прымаць выпускнікоў гімназій на падставе крытэрыяў, улічваючых ацэнкі на пасведчаннях і вынікі экзаменаў. Аднак не сакрэт, што зараз рэзка скарачаецца колькасць вучняў і сярэдняй школы будуть лавіць кожнага гімназіста, — заяўляе Васіль Ляшчынскі.

— Рэзультаты праверачных прац у падставовых школах не ўпłyваюць на ацэнкі вучняў. Яны будуць свайго роду праверкай працы настаўнікаў, школ і становуць для асветніх улад матэрыялам, на падставе якога можна будзе ў нейкай [працяг ↗ 2]

„Белая нядзеля”

☞ 3

У апошнюю нядзелю верасня перад гайнайскую бальніцу заехаў дзве аўтамашыны Ляўкоўскага завода будаўнічай керамікі. Група лекараў і медсяццёр, пагрузіўшы апаратуру, паехала ў вясковую амбулаторыю ў Ляўкова. Там у 9 гадзін у рамках акцыі „белая нядзеля”, арганізаванай Гайнайскім ЗОЗам, пачалі яны абследаваць мясцовых жыхароў. Некаторыя пацягнты чакалі лекараў ужо ад 7-й гадзіны.

Сакраты ніколі даволі

☞ 5

Пытання ў шмат задавала Сакрату Дарота Савіцкая, якая, як кожны, „робіць у слове” (...тыя пісакі, журналісты, крытыкі!), старалася раскладці Яновіча па скрынчаках: такі ён, такі, кім ён хацеў быць, кім стаў, што для яго каштоўнае... З Сакратам не такая простая справа, і таму ўсім цікава.

Белавежа Пятра Байко

☞ 8

Кніжка Пятра Байко *Białowieża. Zarys dziejów do 1950 roku* з'яўляецца першым манаграфічным апісаннем гісторыі мясцовасці. Шкада толькі, што аўтар затрымаўся ў палове XX стагоддзя, але ведаючы працевітасць аўтара можна мець надзею, што ў недалёкай будучыні напіша ён і другую частку гэтай працы.

Каплічка ў Ласінцы

☞ 9

Перад каплічкай спыняліся і маліліся рэлігійныя шэсці, якія хадзілі па вёсцы. Людзі таксама выносілі сюды велікодную паску для асвячэння. У час вялікіх святаў, калі людзі масава ідуць у царкву, Васіль Раманюк праводзіць у каплічку кабель і асвяляе яе.

Бабскі бокс

☞ 10

Найцікавей выглядаюць сцэны, калі дзяўчыны пачынаюць саперніцаў між сабою за хлопцаў. Пачатковая выглядзе гэта звычайна, аднак, калі эмоцыі бушуюць, з часам даводзяць да рукапрыкладства. Выглядае гэта так, што дзве дзяўчыны пачынаюць крычаць, абзываюць сябе, па хвіліне адна б'е другую, але не па-бабску адкрытай дланню, а кулаком.

Цяпер коней трymаюць для грошай

☞ 11

Дастатковая пратрымаць жарабя на пашы паўгода і ўжо можна яго працаць, бо на экспарт бяруць ужо нават шасцімесачных жарабяў. Італьянцы плацяць па 8-10 зл. за кілаграм жывога жарабяці ва ўзросце да двух гадоў. Апрача кірмашоў, на якіх купляюць італьянцы, па вёсках ездзяць пасрэднікі, якія забіраюць коней праста са стайні.

Беларусь — беларусы

На літаратурным фронце без пераменаў

Справа здачна-выбарчы сход гродзенскай абласной філіі Саюза беларускіх пісьменнікаў (СБП), што 11 кастрычніка прайшоў у атмасфэры скандалу, ледзь не скончыўся бойкай паміж небезвядомым паэтам і публіцыстам Алесем Чобатам і нейкім спадаром Цюрыным, які патрабаваў ад прысутных, каб яго прызналі сапраўдным пісьменнікам.

У зале Абласнога навукова-метадычнага цэнтра народнай творчасці на пісьменніцкі сход сабралася 13 сябров абласной філіі Саюза пісьменнікаў, сябры Беларускага ПЭН-цэнтра, Таварыства вольных літаратарав, журналісты. Присутнічала і старшыня СБП Вольга Іпатава. Вяла сход пашэсця Данута Бічэль-Загнетава.

Спачатку разгарэлася дыскусія на-конт дзейнасці і перспектывы насыння ў сённяшніх умовах Саюза пісьменнікаў. Так, празаік са Слоніма Іван Сяргейчык сказаў, што Саюз пісьменнікаў зараз існуе толькі на паперы, а многія літараторы горшыя за чачэнскіх вакхабітаў ці муджхедаў з Афганістана, дзе яму давялося ваяваць. Паэт Юры Гумянок зазначыў, што каб быць прафесійным пісьменнікам, не абавязкова быць сябрам СБП і што Саюз пісьменнікаў павінен абараніць права ўсіх літаратарав, асабліва з правінцыі. Але сёння ён не здольны абараніць і ўтрымоўваць сябе, не кажучы пра арганізацыю ў Беларусі нармальнага творчага працэсу. Незалежныя выдавецткі праекты з поспехам здзяйсняюцца і без дапамогі СБП.

У дыскусіі прынялі ўдзел Іван Пяшко са Шчучына, Станіслаў Суднік з Ліды, паслушнік жыровіцкага манастыра паэт Зыніч (брат Алег Бембель), выкладчыкі Гродзенскага дзяржуніверсітета Ігар Жук, Алена Руцкая і Мікола Мікуліч.

Старшыня СБП Вольга Іпатава ў сваім выступе прызналася:

— Я ніколі не перастала лічыць сябе жыхаркай Гродна. Нам, пісьменнікам, трэба быць больш актыўнымі і спагадлівымі, дапамагаць адно аднаму. Трэба дзейнічаць, каб людзі не забывалі пра беларускую літаратуру. Таму Саюз пісьменнікаў сёння вельмі патрэбны.

Севярын Друцкі

Экзамен і што далей?

[1 ♂ працяг]

ступені ацэньваць узровень падрыхтоўкі вучняў і рэалізацыю праграм навучання. Але ці на падставе праверачных і экзаменацыйных прац можна будзе зрабіць нейкія канкрэтныя высновы? Увялі экзамены і што далей?

За гімназістамі са спартыўнай залы выходзяць члены экзаменацыйнай камісіі. Сярод іх — Тамара Русачык, старшыня аднаго з экзаменацыйных аддзяленняў.

— Ніякіх цяжкасцей і неспадзевак у час экзамену не было. Вучні выкарны сталі прадбачаныя для іх 120 хвілін і спакойна адказвалі на пытанні. У час экзамену не было прадметных настаўнікаў і таму нельга ацаніць ці экзамен

быў цяжкім. Можна толькі сказаць, што пытанні па гуманістычных прадметах правяралі ўмеласці вучняў, патрабавалі добра грамоты і разумення тэкстаў і ўмення вышукаваць інфармацыю, — сказала Тамара Русачык.

Пасля экзамену настаўнікі наклейваюць на працы гімназістаў коды вучняў, профіляў прац і школы. Затым дырэктар адносіць іх у магістрат. У Бельск-Падляшскі прывозяць працы дырэктары гімназій Бельскага і Гайнайскага паветаў. Будуць яны правярацца на працягу сарака дзён. Пасля гэтага тэрміну школы пазнаёмляць вучняў з рэзультатамі экзаменаў.

Аляксей Мароз
Фота аўтара

20 000 \$ за партрэты гродзенскіх губернатараў

Гродзенская абласная філія Саюза беларускіх мастакоў знаходзіцца ў цяжкім матэрыяльным становішчы. Ейны старшыня — Сяргей Асапрылка — цэлы год не атрымліваў заробку і працеваў „на грамадскіх пачатках”. Больш таго, многія сябры філіі занепакоены скандалам, які разгортаеца вакол так званай „партрэтнай галерэі гродзенскіх губернатараў”.

Матэрыяльныя, творчыя і арганізацыйныя праблемы абміркоўвалі мясцовыя мастакі 15 кастрычніка на справа здачна-выбарчым сходзе абласной філіі Саюза беларускіх мастакоў.

Вельмі цікавым падалося выступленне дырэктора Гродзенскага юнітарнага прадпрыемства (былы камбінат „Мастацтва”) Сяргея Дзям'яна. Аказваецца, прадпрыемства, праз якое мастакі атрымліваюць заказы, цудам выжывае ў сённяшніх умовах. Справа ў тым, што ў Гродне заказаў мора, але ў патэнцыйных заказчыкаў няма грошай на аплату. Больш таго, прадпрыемства плаціць 17 відаў падаткаў! З-за недахопу сродкаў двух чалавек давялося скараціць, шэсць супрацоўнікаў перайшлі на палову стаўкі, а трынаццаць чалавек два месцы не атрымоўваюць заробку.

Шмат хто з выступоўцаў на ракаў на абыякавае стаўленне мясцовай улады да праблемаў мастакоў. Напрыклад, Мікола Лук'янаў казаў, што творчым людзям вельмі часта даводзіцца сутыкацца з элементарным хамствам з боку вертыкальшчыкаў і „начальнікаў ад культуры”. Ён патрабаваў правесці расследаванне ў справе стварэння так званай „партрэтнай галерэі гродзенскіх губернатараў” і пайнфармаваць пра гэта шырокую грамадскасць.

Рэч у тым, што рашэнне аб рэалізацыі гэтай бязглаздай і нікому непатрэбнай ідэі прыняў яшчэ колішні старшыня аблвыканкамі Аляксандру Дубко з нагоды 200-годдзя стварэння Гродзенскай губерні. Зразумела,

што аплаціць напісанне партрэтаў вельмі далёкіх ад беларускай культуры, а часам і шкодных для яе губернатараў, планавалася праз абласное управлінне культуры з дзяржбюджэту (прыкладная сума ў памерах 20 000 долараў). Заказ на выкананне гэтай „шляхетнай” працы атрымалі, дзякуючы асабістым сувязям, мясцовы жывапісец Уладзімір Качан і мастак з Мінска Уладзімір Гардзіенка. Прычым усё гэта трymалася ў глыбокай таямніцы ад абласной філіі Саюза мастакоў. Зазвычай заказ атрымліваецца на тэндэрнай падставе — паводле конкурсу. Тым больш, калі заказвае дзяржавная структура за сродкі падаткаплацельшчыкаў.

Заказ на стварэнне так званай „партрэтнай галерэі гродзенскіх губернатараў” быў выкананы ў рэкордна кароткі тэрмін. Напэўна быў выплачаны добраў аванс. Мастакам карцела як найхутчай атрымалі астатнія грошы (прыкладна па 700 долараў за партрэт). Але дзяржкамісія з аўтарытэтных музеўшчыкаў і мастацтвазнаўцаў цалкам заказ не прыняла, бо мела шмат заўаг да напісаных на хуткую руку партрэтаў. Што будзе з імі далей і дзе іх выставяць — невядома.

У рэшце рэшт сход, на якім прысутнічала 30 з 46 сябров абласной філіі Саюза беларускіх мастакоў, пераабраў на наступны тэрмін сваім старшынём жывапісеца Сяргея Асапрылку, а старшынём рэвізійнай камісіі выбраў мастака-кавала Юрасія Мацко.

Людвік САРОКА

Беларускім паселішчам — беларускія імёны

На пачатку кастрычніка ў Мінску прайшла нарада па пытаннях стандартызацыі геаграфічных назваў. На гэта мерапрыемства сабраліся прадстаўнікі Беларусі, Расіі, Арменіі, Польшчы, Казахстана, Азербайджана, Украіны, Літвы, Латвіі і эксперты ААН. Для нашай краіны падобны форум быў своеасаблівай „першай ластаўкай” — Беларусь, адна з дзяржаў-заснавальніц ААН, ніколі не была пайманоцным уздельнікам канферэнцый, на якіх абміркоўваліся праблемы нацыянальных геаграфічных назваў, хаця гэта пытанне знаходзіцца ў полі зроку ААН з 1959 года.

Нават калі наша краіна стала незалежнай дзяржавай, калі ўсяму сталі старавацца надаць адметныя нацыянальныя беларускія каларыт, назывы беларускіх паселішчаў так і засталіся афіцыйна зафіксованымі па-руску — мы і па сёння карыстаємся даведнікам адміністрацыйна-територыяльнага падзелу, выдадзеным ажно ў 1987 годзе. Праўда, у нас ёсць „Слоўнік назваў населеных пунктаў” складзены Я. Рапановічам у 70-80-я гады. Але гэта не нарматыўнае, неафіцыйнае выданне.

Таму і маем тое, што маем: безліч памылак у вымаўленні назваў вёскі і наўват гарадоў, якія гучаць у тэле- і радыё-передачах, часам проста жудасныя скажэнні назваў пры напісанні іх у дакументах, на дарожных паказальниках, неўразуменне простых людзей, якія не ведаюць, як напісаць назву роднай вёскі — ці то так, як чулі спрадвеку, ці то так, як напісана на tym жа паказальніку ці ў якіх-небудзь паперах...

Карацей, на нарадзе прадстаўнікам Беларусі было пра што гаварыць. Але не толькі пра вышэйназваныя праблемы, але і пра намаганні нераўнадушных людзей, якія робяць вельмі шмат, каб гэтыя праблемы вырашыць. Так, пахваліцца нам таксама ёсць чым. Вельмі хутка пабачыць свет выданне, якое несумненна зацікавіць многіх, а многім стане нават неабходным у штодзённай працы, — нарматыўны даведнік „Назвы населеных пунктаў Беларусі”. Першы том яго, прысвечаны Мінскай вобласці, ужо цалкам падрыхтаваны да друку.

Алена Ляўковіч
„Звязда” № 213, 17.10.2001 г.

Уяджаючы з Гайнаўкі ў Белавежу відаць прыгожай архітэктуры будынак, пакрыты трыснягом. Гэты пансіён на 60 начлежных месцаў неўзабаве пачне прымаць першых гасцей.

Гатэлі і агратурыстычныя кватэры

У Белавежы будуюцца гатэлі, адчыняюцца новыя агратурыстычныя кватэры. Гмінныя ўлады рыхтуюцца да добраўпаратавання тэрыторыі вакол чыгуначнага вакзала. У гэтым годзе са-маўрад выдаткаў больш сродкаў, чым у мінулых гадах, на інвестыцыі, а перад усім на будову каналізацыі.

Турызм — шанц на новыя месцы працы

— У гэтым годзе на разбудову ачышчальні сцёкаў і будову каналізацыі ў Грудках, Падалянах I і Падалянах II выдалі мы 3 мільёны 100 тысяч злотых, якія атрымалі з Нацыянальнага фонду аховы асяроддзя. У Белавежы і ўсіх гмінных вёсках праклалі водаправод. Засталося яшчэ правесці каналізацыю ў Тэрэмісках, Будах і Пагарэльцых, — заяўві гмінны сакратар Анатоль Ахрымюк. — Хаця ў гэтым годзе наша гміна апынулася на 30 месцы ў краіне, калі ідзе пра выдаткованыя сродкі на інвестыцыі, пералічаныя на аднаго жыхара гміны, то фінансавыя ўмовы не дазваляюць нам рэалізаваць дарожныя інвестыцыі. Лічым мы, што здача ў карыстанне новых гатэляў не толькі пасадзейнічае ўзнікненню вельмі патрэбных у гміне новых месцаў працы, але і праз

падаткі ўвядзе ў гмінны бюджет новыя сродкі патрэбныя на інвестыцыі.

Рышард Чарны, які побач былога Гмінага прадукцыйнага кааператыва ў Белавежы будзе гатэль з 65 пакоямі і 130 начлежнымі месцамі, хоча здаць яго ў карыстанне 1 студзеня 2002 года. Будзе ў ім канферэнц-зала на 150 асоб і кабінеты біялагічнага аднаўлення.

Уяджаючы з Гайнаўкі ў Белавежу відаць прыгожай архітэктуры будынак, пакрыты трыснягом. Гэты пансіён на 60 начлежных месцаў неўзабаве пачне прымаць першых гасцей.

— У колішній „Зуброўцы”, дзе вяліся рамонтныя працы, работы стрыманы па тэхнічных прычынах. Яе ўласнік — суполка „Іва” — заяўляе, што хутка ўсе складанасці будуть пераадолены і яшчэ перад 2004 годам гатэль будзе згадзены ў карыстанне. З гэтай суполкай гміна падпісала дамову на карыстанне тэрыторый вакол гатэля. У гатэлі і паслугах з ім звязаных будзе праца для 70 чалавек, — пайнфармаваў сакратар Анатоль Ахрымюк. — Зараз афармляем апошнія справы і ў хуткім часе павінны мы пераняць ад Польскай чыгункі за даўгі чыгуначны вакзал „Палац” і тэрыторыю вакол яго. Будзем ар-

Будуецца пансіён на пакрыты трыснягом.

ганізаваць аўкцыён і хацелі б аддаць яе на комплексныя турыстычныя інвестыцыі, дзе быў бы гатэль, рэстаран і іншыя турыстычныя паслуговыя аб'екты. Треба сказаць, што да гэтай пары ў нас не было гатэляў лепшага класа, а апошнім часам суполка „Іва” і Рышард Чарны намагаюцца, каб іх гатэлі атрымалі трэзорачкі. Турызм з'яўляецца шанцам на новыя месцы працы ў нашай гміне.

Безграшоўе ў культуры

У Белавежскім асяродку культуры экспануюцца фатаграфіі, выкананыя інвалідамі, спатыкаюцца члены мясцовага Клуба сеніёраў і Клуба ананімных алкаголікаў „Прыстань”, вучні іграюць у ма-

ладзёжным музычным калектыве. У час канікулаў быў арганізаваны адпачынак для дзяцей з Белавежскай гміны і прыезджых, а зараз моладзь прыходзіць у дом культуры іграць у настольны тэніс.

— У гэтым годзе напалову паменшаны бюджет Белавежскага асяродка культуры, таму цяжка разгарнуць культурную дзейнасць. Апрача мяне працуюць у доме культуры яшчэ дзве бібліятэкаркі на няпоўным штаце, а кіно не дае прыбытку, бо наведвае яго вельмі малая людзей, — заяўві Нона Кур'янавіч, дырэктар Белавежскага асяродка культуры.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

У выніку абследавання некаторыя асобы атрымалі накіраванні ў бальніцу або ў спецыялістычныя амбулаторыі. Часта былі гэта 80-90-гадовыя людзі...

Ляўкоўская „белая нядзеля”

У апошнюю нядзелю верасня перад гайнаўскую бальніцу заехаў дзве аўтамашыны Ляўкоўскага завода будаўнічай керамікі. Група лекараў і медсяцёр, пагрузіўшы апаратуру, паехала ў вясковую амбулаторию ў Ляўкова. Там у 9 гадзін у рамках акцыі „белая нядзеля”, арганізаванай Гайнаўскім ЗОЗам, пачалі яны абследаваць мясцовых жыхароў. Ужо падаў будынак амбулаторыі пустуе, таму населеніцца з сапраўднай радасцю сустэрэла ініцыятыву гайнаўскіх медыцынскіх работнікаў. Некаторыя пацientsы чакалі лекараў ужо ад 7-й гадзіны.

— Калі мы даведаліся, што лячыць нас будзе лекары з Гайнаўкі, — сказаў радны Нараўчанская гміны Яўген Смольскі, — мы былі ўпэўнены, што атрымаем неабходную спецыялістычную дапамогу.

У выніку абследавання некаторыя асобы атрымалі накіраванні ў бальніцу або ў спецыялістычныя амбулаторыі. Часта

былі гэта 80-90-гадовыя людзі, у якіх аддаваліся ваенныя раны і гады непасільной працы на гаспадарцы.

Экіпа медыкаў закончыла працу ў 17 гадзін. У выніку „белай нядзели” параду атрымалі 124 пацientsы, у тым ліку 36 асобам былі дадзены спецыялістычныя парады. Медсёстры выканалі 76 электракардыографічных абследаванняў, ста пацientsам вызначылі ўзровень цукру і ціск крыва, а 15 чалавек прышчапілі супраць грыпу. Трыццаць жанчын пакарысталіся парадамі на контрактах самаабследавання грудзей з мэтай прадухілення захворвання ракам. Пад дваццаць пацientsак атрымалі запрашэнні ў Гайнаўку на цыталагічныя і мамаграфічныя прафілактычныя абследаванні.

Жыхароў Ляўкова абследавалі тэрапеўт Іаланта Круталь, неўролаг Іаланта Суліма-Пашкевіч, інфекцыяնіст Анна Навіцкая. Лекарам дапамагалі медсёстры:

Пацientsамі пераважна былі пажылыя людзі. Ірына Максімюк спадарожнічае сваёй маці Ніне Харкевіч.

Ірына Паўленка, Ірына Сегень, Лідзія Шэшаль, Алімпія Павільч, Вера Ламашкевіч і Галіна Шаршуновіч. Вясковыя былі вельмі задаволены „белай нядзелей”, бо ўрэшце маглі пакарыстацца медыцынскі-

мі паслугамі на месцы. Гайнаўскія медыкі запэўнілі, што гэта не апошняя „белая нядзеля” ў Нараўчанская гміне.

Віктар БУРА
Фота аўтара

У Залуках няма бяды

Калі ў Залуках людзі даведваліся, што я з „Нівы”, адразу мне хваліліся, што ў іхніх вёсках пабудаваў дачу сам Уладзіслаў Праховіч. Славуты журналіст беластоцкага радыёвяшчання дабіўся ў Залуках вялікіх паводзін, бадай нават большых ЦІМ сам Цімашэвіч. А справа вось у чым: у Залуках, як і ў іншых вёсках нашай Усходніх Сіяны, адной з важнейшых крыніц прыходаў, апрача пенсіяў, з'яўляецца продаж малака. І вось калі нябачная рука рынку паваліла Беластоцкі малочны кааператыв, які дагэтуль купляў малако ў залукаўскіх сялян, паявіліся перад імі праblems. Спярша малако брала малачарня з Бельска, але не ў пункце скупкі, але проста з вуліцы, што было нявыгад-

нае. Праховіч выхадайнічаў, каб малако прымала малачарня з Саколкі, якая згадзілася прымаць малако пад дахам ташашняга пункта скупкі. Тутэйшыя людзі вельмі дбаюць пра малако — Саколка найлепш плаціць менавіта ім!

Малако ў залукаўскім пункт скупкі дастаўляе 38 сялян. Трымаюць яны нямнога, найбольш па 4-5 кароў, бо пашы малака. Вёска наплічвае за 200 душ. Здзівіла мяне тое, што тут каля пятнаццаці маладых сужонстваў, а маюць яны па 3-5 дзяцей! Таму і школа ў Залуках асталася — адзінна вясковая ў гміне яна цяпер (калі вёска не лічыць Гарадок). У ёй вучыща за сорак дзяцей, а апрача іх яшчэ каля дванаццаці вучыща ў гімназіі.

Беспрацоўя тут няма, хіба што хто не хо-ча працаўца. Здзівіла мяне і гэта, бо едучы ў Залуки відаць агромнія аблагі. Аднак маладыя людзі жывуць тут не з зямлі, а з лесу. І няма ў Залуках такой бяды, як гэта ў тэлевізары паказваюць у іншых вёсках Польшчы. Працае тут адна пастаянная крама і па-дарозе ў адлеглія пушчанскія вёскі праз-джаюць у дзень прынамсі тры аўтамабілі.

Той адносны дабрабыт дазволіў ста-рэйшым жыхарам Залук заняцца мастицай самадзейнасцю. Пра гэту дзялянку жыцця жыхароў вёскі расказала мне Валентына Паплаўская:

— Мы, старэйшыя з Залук, належым да Кала сеніёраў у Гарадку. Там заснавалі калектыв „Асеніі ліст”, ну і нас намаўлялі да сябе. Але іх многа і мы рашилі самыя нешта зрабіць. Сабралася нас пяць бабаў і адзін мужчына. Спяваюць у царкве ў Каралёвым

Мосце, на паховінах спяваюць. Ніхто намі не кіруе, эрэптыцый не праводзім, толькі як маем ужо выступаць, то да Мар'янны Апановіч зыдзімся, пару разоў праспяваюць, і ўсё. У гэтым годзе наш калектыв выступае на аглядзе абрарадавых калектываў у Гарадку, на „Сяброўскай бяседзе” ў Барыку, на святкаваннях з нагоды 50-годзія вызвалення Гарадка. У Залуках зрабілі мы дажынкі. Быў „Асеніі ліст”, ворт быў. Спачатку выступалі на школьнім пляцы, а як пайшоў даждж, перайшлі ў школьні хол. Вянок зрабіла Апановічка з нашага збоража, ён і яшчэ ў школе ёсць. І кветкі, садавіну і гародніну пазносялі — адзін гарбуз 25 кілаграмаў важыў! Хлеб свойскі ўручылі войту, а ён пасля ўсім нам яго пакроў. Сабраліся ака-лічныя вёскі: Навасёлкі, Пярэйма, Боркі, Ліпавы Мост, Радулін.

Аляксандр ВЯРЫЦКІ

„Доўнараўскія чытанні” ў Рэчыцы. Злева: віц-мэр Рэчыцы Сяргей Сташук, Валянціна Лябедзева, Андрэй Кіштымаў, Віталь Скарабан.

У гонар Мітрафана Доўнар-Запольскага

[1 ♂ працяг]

Сакратарыят БНР прыцягнуў яго да працы над стварэннем Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Бурлівія падзеі ў Беларусі — бальшавіцкая, польская і зноў бальшавіцкая акупацыі Беларусі 1919 і 1920 гг. — не дазволілі здзейсніць праект, а М. Доўнар-Запольскі апынуўся ў Баку, дзе быў адным з арганізатораў Бакінскага ўніверсітэта. У 1925 годзе прыехаў у Мінск са сваёй бібліятэкай. Працуючы год у Беларускім дзяржаўным ўніверсітэце Інстытуце беларускай культуры, падрыхтаваў да выдання „Гісторыю Беларусі”, з-за якой быў вымушаны пакінуць Мінск і выехаць у Москву, дзе і памёр у 1934 г. „Гісторыя Беларусі” так і не была выдадзена да 1994 г., а асоба М. Доўнар-Запольскага, выдатнага гісторыка, была выкresлена з гісторыяграфіі і забыта ў БССР.

Толькі ў 90-я гады асоба М. Доўнар-Запольскага пачала вяртацца з забыцця ў Рэспубліцы Беларусь, як і гісторыя БНР ды многіх яе дзеячаў. У партыйным архіве быў знайдзены машынапіс

„Гісторыі Беларусі”, перакладзены на беларускую мову і выдадзены ў 1994 г. Зараз рыхтуецца да выдання ў рускамоўным арыгінале. Сёння можна ўжо нават гаварыць пра свайго роду „доўнаразнаўства”. Пасля двух чытанняў выдадзены дастойны зборнік дакладаў „Даследчыкі трох народаў: М. В. Доўнар-Запольскі” (Гомель — Рэчыца 2000), сабрана бібліографія яго багатай творчасці. І ўсё ж на недахоп грунтоўнага даследавання пра жыццё і творчасць гісторыка на ракала арганізаторка В. Лябедзева, падсумоўваючы трэція доўнараўскія чытанні.

Пачаліся яны ў Рэчыцкім педагогічным каледжы. Пасля пленарнага пасяджэння ўсе ўдзельнікі паехалі пад помнік М. Доўнар-Запольскому, дзе прамаўлялі прадстаўнікі мясцовых улад, Украіны і Расіі. Мяне выклікалі да выступлення як прадстаўніка Польшчы. Прыйшлося імправізаваць пра дастойнасць М. Доўнар-Запольскага, пашану да яго жыхароў Рэчыцы і ту магнітную слуялікасці М. Доўнар-Запольскага, якая за дванаццаць гадзін з Беластоку пры-

цягнула мяне ў Рэчыцу. Пасля было ўскладанне кветак — чырвоных гваздзікаў. Згледзеўшы з Нінай Стужынскай непадалёку гандаль кветкамі, купілі мы бел-чырвона-белыя ружы.

Далейшая частка чытанняў праходзіла ў асяродку рэчыцкіх нафтавікоў у Мілаградзе над Дняпром. Умовы сапраўды на єўрапейскім узроўні — калі б яшчэ далей ад чарнобыльскай зоны. Таму і даклады чыталіся і слухаліся з прыемнасцю. Працавалі дзве секцыі: жыццёвы і навуковы шлях М. Доўнар-Запольскага ды з гісторыі рэчыцкай зямлі. У „доўнаразнаўчай” частцы ўдакладняліся этапы жыцця і навуковай дзейнасці гісторыка, часта на аснове новых архіўных звестак (В. Лябедзева — аб юнацкіх гадах М. Доўнар-Запольскага, Людміла Гурбова з Сімферополя — крымскі перыяд дзейнасці, Андрэй Кіштымаў — пра бакінскі перыяд). Разглядалася навуковая спадчына гісторыка: этнографічная, гісторыяграфічная, эканамічна. Некаторыя дакладчыкі разглядалі дэталёва „Гісторыю Беларусі” — польскае пытанне ў ёй, грамадска-палітычнае становішча ў Беларусі ў пачатку XX ст., устарэлая лексіка і беларусізмы. Ставілася пытанне: „Гісторыя Беларусі” гэта падручнік ці манаграфія? Шкада, што дакладчыкі не паспрабавалі параўнаньне погляды М. Доўнар-Запольскага і іншых гісторыкаў таго часу — Усевалада Ігнатоўскага, Вацлава Ластоўскага.

Цікавыя даклады прадставілі Людміла Сільнова з Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі пра пошуки бібліятэкі М. Доўнар-Запольскага, якую ён прывёў у 1925 г. з Баку (некалькі тысяч тамоў) і Сяргей Міхальчанка з Бранскага педагогічнага ўніверсітэта пра М. Доўнар-Запольскага ў Інтэрнэце. З першага вынікала, што знайшлося пакуль няшмат з доўнараўскай бібліятэкі і трэба шукаць далей. З другога можна было даведацца, што М. Доўнар-Запольскі знаходзіцца нават у віртуальнай прасторы, напрыклад, як герой літаратурнага твора І. Таҳры і Ш. Ульгіна „Три жизни Сергея Бояршина, банкира и художника” (http://www.art_lito.spb.ru/2001/prose/tahri/2.html).

У другой секцыі былі зачытаны даклады па гісторыі рэчыцкай зямлі XVI—XX стст. Самае цікавае, што па слядах

М. Доўнар-Запольскага па Рэчыцкім раёне прыйшла навуковая экспедыцыя Гомельскага ўніверсітэта, якая сабрала фальклорна-этнографічную спадчыну. Застаеща параўнаць, што за сто гадоў захавалася ў народзе.

Чытанні закончыліся экспкурсіяй у Рэчыцу, на бераг Дняпра, дзе знаходзіцца юбілейная капліца, прысвечаная Еўфрасінні Полацкай. У 1910 г. менавіта ў час пераправы ёйных мошчаў з Кієва ў Полацк, у Рэчыцы на беразе быў прыпынак. У народнай памяці засталіся ўспаміны пра гэтае свята. Капліца, якую запраектаваў Эдуард Агуновіч, была высвячана ў верасні 1995 г. Зараз усе маладыя пары едуць туды ўскладаць кветкі. За адной з такіх пар (была субота) ўдзельнікі чытанняў падаліся на вячэр у рэстаран. Хаця сучаснае вяселле ў Рэчыцы нічым не нагадвала вяселля з доўнараўскіх апісанняў, але можна было за ім паназіраць, а нават уключыцца ў сучасныя вясельныя танцы. Віц-мэр Сяргей Сташук, які прадстаўляў мясцовую ўладу, перапрашаў усіх за такую нязручнасць, але ўдзельнікам гэта абсалютна не мяшала. Дарэчы, улады горада вельмі спрыяюць „доўнараўскім чытанням” у сэнсе арганізацыйнай і фінансавай падтрымкі. Усяго гэтага не было б, каб не пашана да свайго земляка, вернутага з забыцця ў Рэчыцу. Як некалі сам М. Доўнар-Запольскі гаварыў, каб нешта арганізуаць, напрыклад, ўніверсітэт, апрача добрай волі патрэбны памяшканне і сродкі. На шчасце Рэчыца, 70-тысячны раённы горад, мае сваю нафтуту, з якой жывуць 30% жыхароў. Улады горада сябруюць са Свідніцай у Польшчы. У горадзе таксама вядомы піўзавод, які перапрацоўвае нямецкі хмель. Дарэчы, у Рэчыцы ў кожным рэстаране прapanяюць сваё піва. Удзельнікі чытанняў таксама мелі магчымасць яго пакаштаваць і, як ацялілі, не горшае яно за „Лідскае”.

Разам з устанаўлением юбілейнай Еўфрасінненскай капліцы пачалося ў Рэчыцы ажыўленне рэлігійнага жыцця. І так — да сваіх сакральных функцый паволі вяртаючыся царква і касцёл, каля якіх апошнімі гадамі ідзе вялікі рамонт. Так Рэчыца ў сваю сучаснасць і будучыню вяртае пашану да спадчыны, таксама Мітрафана Доўнар-Запольскага.

Лена ГЛАГОЎСКАЯ
Фота аўтара

Вачыма паляка

Беларускі гой

Быў такі вечар, калі я сустрэў пад Гарадоцкім домам культуры групу накачаных маладзёнаў. Шваргіталі польськую.

— Jesteście Białorusinami? — азываўся я.

— No jesteśmy. A co? — адбрукнулі зачопна.

— To czemu nie mówicie po białorusku?

— A po co? Jak trzeba, wszystko rozmawiamy.

Чым адрозніваецца я і яны? Я таксама, калі трэба, разумею беларускія слоўы, чытаю па-беларуску, ды не размаўляю па-беларуску. Баюся калечыць гэту мову і падвяргацца жартам маіх беларускіх сяброў. Аднак, мае спробы ўсё часцейшыя. А чаму ж меў бы я ізляваша ад часткі майго свету?

Маладыя людзі з-пад Гарадоцкага дому культуры, пэўна, не хочуць падвяргацца жартам польскіх сяброў, асабліва тых з метраполіі, для якіх гутарка па-беларуску гэта сіонім за дрыпанай „вёхі” і прымітыўнасці. І, здаецца, так і будзе, пакуль аўядна-

ныя з Еўропай грамадзяне польскага паходжання з Беласточыны не адчуваюць таго, што гэта беларуская мова і беларуская культура „вёхі” мае цяну большую (пералічваючы на еўра), чым бліск беластоцкіх вуліц з кардоннымі рэкламамі заходняга паношанага адзення і жменяй начных ілюмінацый. Пакуль кіруючая знаць не распаўсюдзіць польскую беларускасць; не паможа інвеставаць у своеасаблівую моду на беларушчыну і беларускае, не стане сустваральнікам. Справа не толькі ў паказванні экспурсіям гайнаўскай царквы, хвалебе карцінамі Лявона Тарасевіча і цытаванні кніжак Сакрата Яновіча. Справа якраз у той „задрыпанай вёсцы і прымітыўнасці”, дзеравеншчыне. Пакуль што, мае спробы быцца ў беларушчыне і карыстанне гэтай мовай адзін з маіх польскіх знаёмых сквітаваў: — To ty jesteś białoruski goj.

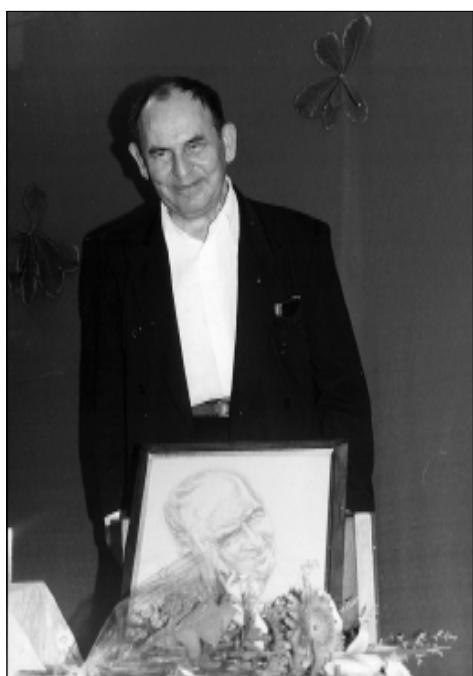
Вось я і ёсць. Ну, і што?

Мацей ХАЛАДОЎСКІ

Нядайна выйшла з друку краязнаўча-турыстычная карта Белавежскай пушчы і яе наваколля*. На ёй памечаны актуальныя помнікі культуры, турыстычныя, краязнаўчыя і прыродазнаўчыя шляхі, адукатыўныя дарогі і іншыя атракцыёны. Побач агульной карты змешчаны планы Гайнаўкі і Белавежы. На адваротным баку карты знаходзяцца інфармацыя пра Белавежскую пушчу, яе парк і запаведнікі, гісторыю ўзінення многіх мясцовасцей Гайнаўскага павета і звесткі пра пушчанскія турыстычныя атракцыёны. Турысты знайдуць на карце турыстычныя бюро, гатэлі, пансіёны, агратурыстычныя кватэры і дэталёвые інфармацыі, патрэбныя наведальнікам. З карты можна даведацца таксама пра гісторыю многіх мясцовасцей і цэрквеў. Выданне ўзбагачана фатаграфіямі цікавейшых месц Гайнаўшчыны і інфармацыяй аб пастаянных культурных мерапрыемствах.

У частцы прысвечанай нацыянальнай і рэлігійнай разнароднасці Гайнаўшчыны аўтары прыводзяць агульны лік пра-
(ам-3)
*Puszczia Białowieska i okolice. Mapa krajoznawczo-turystyczna 1: 85 000. Plan Hajnówki i Białowieży. Wydawcy: Centrum Turystyki Regionu Puszczy Białowieskiej w Hajnówce i Światowy Fundusz na rzecz Przyrody, 2001 r.

Дзеля юбілею і новай кніжкі

Сакрату Яновічу вельмі спадабаўся ягоны партрэт.

Сустрэча з Сакратам Яновічам, якая адбылася 12 кастрычніка ў Гарадской публічнай бібліятэцы ў Гайнаўцы, была прамоцыяй яго новай кніжкі „Ojczystość: białoruskie ślady i znaki” і выдадзенай год таму „Nasze tysiąc lat”, сааўтарам якой быў Юры Хмялеўскі. На сустрэчу былі запрошаны галоўны рэдактар штогодніка „Новыя кніжкі” Томаш Лубінскі, галоўны рэдактар штогодніка „Часопіс” Юры Хмялеўскі, літаратурны крытык, родам з Гайнаўкі, Радаслаў Раманюк і вучні Гайнаўскага белліцэя. Толькі невялікая частка сустрэчы тычылася творчасці Сакрата Яновіча, які, адказваючы на пытанні, гаварыў пра перспектывы развіцця Беласточчыны і даваў жыщёвый парады.

Калі арганізаторы мерапрыемства патушылі свято, у чытальную залу ўвайшлі белліцэйты з запаленымі свечкамі і пачалі дэкламаваць на беларускай і польскай мовах вершы Сакрата Яновіча. Дырэктар Галіна Вайсковіч сказала, што Сакрата Яновіча ў бібліятэцы

чакалі больш года і таму прамоцыя кніжкі „Nasze tysiąc lat” такая спозненая ў Гайнаўцы. Сакрат Яновіч, якому ў ве-расні мінула 65 гадоў, атрымаў пажадан-ні пражыць прынамсі да сотні. Не пры-няў ён іх з вялікім энтузіазмам, кажучы, што старым людзям жывеца вельмі цяжка. Сустрэча пачалася з гутаркі пра-жыццёвых справы. Юбіляр хваліў сваю жонку Таццяну, раіў жанчынам не вы-ходзіць замуж за прыгожых хлопцуў, сцвярджаючы, што яны менш кемлівя-ды перасцерагаў перад каханнем, як пси-хічнай хваробай. Публіка, за выключэн-нем кароткіх пытанняў і заўваг прыбы-лых у Гайнаўку з Сакратам Яновічам гасцей, уважліва слухала настаўленні пісьменніка. Гэта спадабалася госцю і пачаў ён успамінаць мінулае, адзнача-ючы сваю пазітыўісцкую працу сярод бе-ларускага сялянства, культурнае жыццё „Villi Sokrates”, выдавецкую працу ў апошнія гады і пошукі спонсараў.

— Мяне зараз не цікавяць беларусы, а беларуская культура. Раней хадзіў я па вёсках, начаваў у клунях і частавалі мяне самагонкай, але пасля пабачыў, што мая праца з беларускім насельніцтвам не дае чаканых рэзультатаў, — заявіў Сакрат Яновіч. — Даўней лічыў я, што свет можна змяніць дзякуючы літаратуры, а цяпер лічу, што свет можна мяніць дзякуючы могілкам.

Юры Хмялеўскі пахваліў, што галоўная заслуга Сакрата Яновіча ў павышэнні ўзроўню „Часопіса”, сказаў, што сам многаму вучыцца ў юбіляра, расказаў пра супрацоўніцтва з пісьменнікам з Крынак і супольную падрыхтоўку кніжкі „Nasze tysiąc lat”. Да размоў на літаратурныя тэмы вяртаў Сакрата Яновіча крытык Радаслаў Раманюк, які высока ацэньваў яго творчасць. Галоўны рэдактар штотэмесячніка „Новыя кніжкі” Томаш Лубінскі станоўча ацаніў творчасць Сакрата Яновіча і заахвочваў купляць свой літаратурна-навуковы ча-

На сустрэчу гайнавян з Сакратам Яновічам прыбылі (слідзяць злева): пісменнік Томаш Лубінскі, літаратураны крытык Радаслаў Раманюк і публіцыст Юры Хмялеўскі (справа).

ства, закрнула справу супрацоўніцтва спадара Сакрата з Ежы Гедройцам і адразу паявілася ў размове справа іх дапамогі Гайнаўскаму белліцэю.

Рызыкоўнае выкаванне юбіляра, быццам Гайнаўка такая бедная, што можна яе знішчыць і ніхто гэтага не заўважыць, не выклікала зразу зацікаўлення, бо многія прысутныя ўжо звыкліся з нестандартнымі поглядамі госцямі з Крынак. У ходзе дыскусіі на гаспадарча-палітычныя тэмы Уладзімір Паскробка звярнуў увагу, што гэта дзяякуючыя палітыцы дзяржаўных улад Гайнаўка так збяднела. Адзначыў ён, што ў міжваенны перыяд праваслаўныя Гайнаўчыны не маглі знайсці працу, бо прывозілі ў Гайнаўку беднае насельніцтва з іншых куткоў Польшчы і тут іх уладкоўвалі. Хваліў ён сямідзесятых гады, калі колькасць жыхароў Гайнаўкі павялічылася з 15 да больш за 20 тысяч і развінулася тут дрэваапрацоўчая прамысловасць.

Адзін з гайнавян папракнуў пісьменніку ўтым, што мова ягоных твораў на-
гадвае выказванні Ежы Урбана ў тыд-
нёвіку „Нে”. Сказаў ён, што Сакрат
Яновіч несправядліва нападае на Ар-
мію Краёвую і хацеў даведацца, як
госць трапіў у Польскую аб'яднаную
рабочую партыю. Атрымаў ён стандар-
тны ўжо адказ Сакрата Яновіча, што
некаторыя вострыя слова даюцца пісь-
меннікам дзеля лепшага думання чыта-
ча, у Арміі Краёвой крытыкуе ён зла-
чынцаў, а з партыі выкінулі яго за бе-
ларускую дзеянасць.

Юбіляру ўручылі канъяк, кветкі і партрэт аўтарства Эдуарда Агуновіча, які пісьменніку вельмі спадабаўся. Пасля афіцыйнага развітання з пісьменнікам гайнаўянне віншавалі юбіляра і за кавай ставілі індывидуальныя пытанні. На месцы можна было купіць кніжкі Сакрата Яновіча і атрымаць аўтограф.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Сакрата ніколі даволі

Яновіч Сакрат, шаўцоў сын, электрык (знаўца электрашокаў), і філолаг (любіцель слова), не да канца споўнены гадоўца раслін, вандрунік па страницах гісторыі і бездарожжах душ, пасянер пенсіянер... Нястомны дон Хіхот з Крынак, які змагаецца, як той з Манчы, з крывымі ветракамі разлезлага „вялікага горада” і з ўсёй задрыпоніяй. Хто кажа, што наводмаш (тады — неметадычна і навослеп), хто бачыць Сакратавы паслядоўнасць і мудрасць. Бо не блукаючы рыцар слова і думкі Сакрат Яновіч. А на грудзіне ў яго, знясленай хваробамі і пабітай чым толькі можна, шчыт моцны, сталёвы, а нават і бліскучы. У такі і трапляць ворагам метка можна здалёку. Відзён Сакрат як беларус. І, кажа, тым і моцны.

— Ви, палякі, бедныя. Я, як беларус, ужо ў Еўрасаюзе, а вы — не! — з жартам прамаўляю У Падляшскай бібліятэцы на яшчэ адным адсвяткоўянні свайго юбілею да тлуму, які лавіў яго нянудныя слова. — Я, як беларус, пражываючы ў Польшчы, бліжай Еўропы па прычыне двухмоўя — ведаю беларускую і польскую мовы, ну, крыху яшчэ ангельскую. А гэта ўжо штосьці. А па-

ляк? Беларускай мовы не ведае. То duży feler. Калі Польшча ўвойдзе ў Еўрасаюз, працягнется праблема лакальных меншасцей. Тая Польшча ў маштабе Еўропы стане меншасцю...

Пытання ў шмат задавала Сакрату Дарота Савіцкая, якая, як кожны, хто „робіць у слове” (...тыя пісакі, журналісты, крытыкі!), старалася раскласці Яновіча па скрыначках: такі ён, такі, кім ён хацеў быць, кім стаў, што для яго каштоўнае... З Сакратам не такая простая справа, і таму ўсім цікава. А Сакрат, щодры на слова, звычайна нацэджвае на старонкі слоў няшмат, і сакрацікаў кароценькіх — зредчас, каб чытач чакаў.

— Сапраўдны пісьменнік не павінен служыць ні ідэі, ні нацыянальнасці — гэтак вы калісьці пераконвалі, — падчапляла юбіляра вядучая сустрэчу. — А ці ж не служыце вы беларускай ідэі?

— Не служу. Бо служыць ідэі — трапіцца на свабодзе слова, — адказаў беларус, які ногі схадзіў пераконваючы беларусаў у тым хто яны ёсць. І ўспомніў Міцкевіча, які заняўся палітыкай і перастаў пісаць. У публіцыстыку пайшоў яшчэ...

Мира Лукша

Мужчыны з „Крыніцы”

Што не кажы, мужчынская частка беластоцкага хору „Крыніца” робіць уражанне. Выраз гэтаму далі вынікі сёлет-ніх конкурсай беларускай песні. Мне давялося быць і на раённым аглядзе ў Беластоку, і на фінальным канцэрце Фестывалю беларускай песні. І там, і там мужчынская група хору „Крыніца” заняла ў катэгорыі апрацаванага фальклору першае месца.

Мужчыны пад кіраўніцтвам Віктара Маланчыка спываюць чыста і добра падабраны рэпертуар. Ён такі тყпова беларускі. У раённым конкурсе яны заспявалі „Застольную” і „Мужык жонку бій”, а ў фінале — толькі другую.

Трэба сказаць аднак, што не ўсе члены гэтага калектыву прывыкляі да сцэны. Гэта заўважаеш адразу. Па ўсяму відаць, што новыя. А новым трэба пад-

казаць, ды і самі яны павінны ўмець падглядаць старэйших, больш вопытных выканаўцаў. Вось адзін, напрыклад, спявае публіцы, а другі — быццам хмарам, гледзячы ў неба. А дзе ж зроўкавы контакт са слухачамі?..

Хачу звярнуць яшчэ ўвагу на няроўнае гучанне. Адзін бок гучыць лепш і мацней. Значыць трэба было б харыстаў перастаўіць. Мацнейшыя галасы павінны быць перамешаны. Фактычна чуваць было некалькі асоб і, на маю думку, гэта выглядае так, што спяваюць салісты і хор. З чатырох тэнараў быў сапраўды чутны адзін, а басы былі невыразныя.

Мяркую, што калі б удалося яшчэ нешта падшліфаваць, было б гэта на ка-рысць гэтага добраага хору.

Адрыяна Семянюк
Сяргея Грынявіцкага

Зорка

старонка для дзяцей

Зялёна-залаты крыж

Сябры Сустрэч „Зоркі” — карэспандэнты і валанцёры ў асобах Валянціны Бабулевіч, Алега Кабзара, Евы і Анджэя Кэчынскіх — удзельнічалі ў Фестывалі „Трох культур” (яўрэйска-праваслаўна-каталіцкай), які ў днях 28-30 верасня г.г. прыйшоў у Владаве.

Наши сябры рэалізавалі мастацкі праект — разам з мясцовай моладзю распісвалі крыж. Падзея адбілася шырокім рэхам у мястэчку і ваяводстве, крыж асвяціў епіскап Люблінскі і Холмскі Авељ.

Прыгадайма, гэта ўжо восьмы ка-

ляровы крыж, распісаны ў рамках праекта „Зоркі”. Владаўскі крыж зялёна-залаты. Ён стаіць ля царквы, адкуль панарама на Буг і тры краіны: Польшчу, Беларусь і Украіну.

Пра падзею, мерапрыемства і мясцовасць напісалі наши карэспандэнткі. Яны, традыцыйна, правілі сябе як мастачкі і журналісткі.

**Фота на 6 і 7 старонках
Анджэя Кэчынскага**

Сустрэча трох культур

27 верасня я і мае сяброўкі паехалі ў Владаву.

Владава гэта маленькае мястэчка, якое ляжыць амаль на мяжы Польшчы і Беларусі. Цяпер там амаль усе

католікі. Праваслаўных — за сорак сем'яў. Калісь у Владаве жылі і ўрэ, да II сусветнай вайны яны складалі 90% насельніцтва. Гэтыя тры культуры хацелі нагадаць арганізатары Фестывалю „Трох культур”, на які з'явіліся і мы.

Першы дзень (пятніца) прысвечаны быў яўрэям. Раніцай мы аднак распісвалі праваслаўны крыж. Вечарам паслухалі канцэрт клезмерскай музыкі (жыдоўскай; клейм — інструмент, іграць, земор — музыкант). Іграў кракаўскі калектыв „Kroke”.

На другі дзень (прысвечаны праваслаўнай культуре) мы зноў распісвалі крыж. Праваслаўных дзяцей было толькі дзесяцёра, іншыя — католікі. Іх вельмі цікавіла як пішацца намі крыж, бо ж ніколі гэтага не бачылі. Мяне здзіўляла, што яны пыталіся пра праваслаўных святых, іконкі якіх мы пісалі на крыжы. Крыж мы размалёўвалі ў прыгожай старой царкве. Я першы раз убачы-

ла, што на Распяцці і алтары вісяць не фіранкі, а сапраўдныя вышываныя ручнікі — рукадзелле жанчын з суседніх вёсак. Mae сяброўкі, каб больш даведацца пра гэтую царкву, узялі інтэрв’ю ў настаяцеля.

Пасля малявання мы пайшлі аглядаць сінагогу. Я ніколі раней не была ў такім месцы і таму мне тым больш было цікава і незвычайна. У сінагозе няма ікон, таму што ў юдэйскім веравызнанні нельга ўчыняць абразоў на чыё-небудзь падабенства. У галоўнай зале ёсць арон галео, месца, у якім ляжала Тора — яно заўсёды на ўсходнім сцяне. У галоўнай зале маглі стаяць толькі мужчыны, жанчыны маглі прыбываць у бабінцы — памяшканні побач.

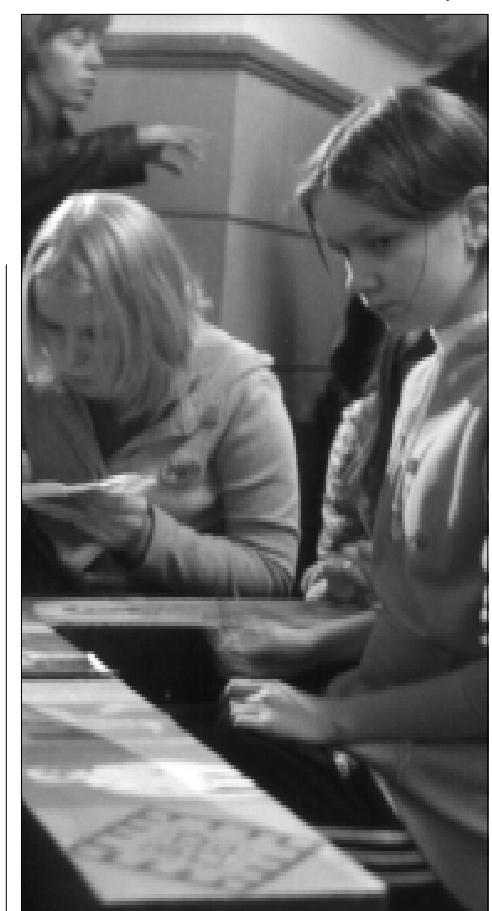
Пасля абеду архіепіскап Авељ высвяціў наш крыж. Пасля адбыўся канцэрт праваслаўных хораў. Католікі, якія хацелі паслухаць спевай, не прыйшлі толькі на канцэрт, а прысутнічалі на ўсёй багаслужбе.

Вечарам нам трэба было вярнуцца ў Бельск, таму мы не былі на трэцім дні Фестывалю, на працягу

Наш крыж

Мы, чатыры вучаніцы бельскай „тройкі”, прыехалі ў Владаву. Мелі мы, між іншым, распісваць праваслаўны крыж. У першы дзень бушаваў лівенец і на не надта хацелася выходзіць у слоту і холад. Некаторых з нас марыў сон яшчэ і тады, калі пасля абеду паехалі да свайго інструктара Алега Кабзара за іконкамі, паводле якіх мелі пісаць крыж. А. Кабзар прыдзяліў пры крыжы месцы для кожнай з нас. З тых, хто пісаў крыж, найбольш было католікаў — у большасці дзяўчатаў з мастацкага асяродка. Кожная з нас старалася акуратна накінуць эскіз, а пасля ўзяліся за распіску. Я з сяброўкамі сталі „правай рукой” інструктара, мелі сваіх падапечных, якім дапамагалі. Мы падыходзілі з іконкамі да Алега, ён памагаў падбіраць адпаведныя колеры. Першы дзень прыгоды з крыжам закончыўся познім вечарам. Назаўтра раніцай мы завяршылі пісанне іконак на крыжы. Іншыя пісалі арнаменты. Хто скончыў ікону, таксама браўся за аздобы. У той час адбываўся канцэрт. Шмат хто са слухачоў падыходзіў да нас, прыгледаўся нашай працы, пытаўся. Між іншым, распытаўлі нас радыё- і тэлежурналісты. У поўдзень крыж быў гатовы. Атрымаўшы ён вельмі прыгожым, Крыху было клопату з-за таго, што фарбы яшчэ не пасохлі. Сушылі мы іх... электрафенам для сушэння чупрыны! Перад прыездам архіепіскапа Авеља мужчыны вынеслі крыж на двор і паставілі яго. Зрабілі мы пры крыжы шмат памятных здымкаў. А 16 гадзіне крыж быў высвячаны і ў царкве адслужыўся малебен.

Ганна МАНЦЮК

якога прадстаўлялася каталіцкая культура.

Ідэя гэтага Фестывалю вельмі цікавая і карысная. Дзякуючы яму моладзь можа даведацца пра іншыя культуры і навучыцца талерантнасці. Такі Фестываль дае больш за не адзін урок.

Оля БАГУЦКАЯ

Найбольш талерантная Музыка ў Владаве мясціна

28 верасня 2001 года я ўжо другі дзень удзельнічала ў польска-беларуска-яўрэйскіх курсах Фестываль „Трох культур” у Владаве. Былі са мною выхавацелька Валянціна Бабулавіч, тро мае сяброўкі — Аня Манцюк, Оля Багуцкая і Эвеліна Карчэўская, — Алег Кабзар ды праваслаўны і каталіцкія дзеци, якія распісвалі праваслаўны крыж. Але надвор’е нам не спрыяла — ліў дождь. Трэба было занесці крыж у царкву. У пятніцу мы накідалі эскізы іконак, а ў суботу пачалі мы іх распісваць. Хаця крыж быў вялікі, не ўсім дзецим хапіла месца пры ім для малявання. Я рашыла ў гэты час паразмаўляць з настаяцелем мясцовай парафіі, айцом **Міколам ХАДАКОЎСКІМ** (на здымку вышиі).

— *Баюшка, цi Вымаглі брасказаць мне пра гісторыю гэтай царквы?*

— Яе гісторыя сягае 1501 года, але першыя пісьмовыя згадкі пра яе паходзяць з 1564 года. З іх вядома, што гэта была царква акружаная могілкамі. Уладальнік Владавы выдаў указ аб дзесяціне — было вырашана, колькі плённулюдзі павінны даць на царкву, і што парафія атрымала сорак гектараў зямлі. У час акцыі „Вісла” ў 1947 годзе гэты дакумент загінуў. Да вайны наша парафія была дэканатам і падлягала ёй 20 іншых парафій, таму што амаль у кожнай вёсцы была царква.

— *Вы ўспамінаеце акцыю „Вісла”. Што тады тут здарылася?*

— У 1944 годзе вывозілі людзей на Украіну, між іншым, у мясцовасці Ковель і Луцк, а ў 1947 г. на Мазуры, напрыклад, у Гіжыцка, Бартошыцы, або на захад, у Гожаў-Велькапольскі.

— *Хто прыязджсаў на гэтыя пакінутыя землі?*

— Ніхто. Тыя людзі сюды вярталіся і прывозілі з сабой тое, што раней вывезлі. Іканастас з нашай царквы знаходзіцца цяпер у Барташыцах, а другі — у Сілезіі, але прывезлі таксама шмат чаго назад.

— *Колькі было ахвяр гэтай „акцыі”?*

— Цяжка сказаць. Як усе такога тыпу „акцыі”, і гэтая праглынула шмат ахвяр. У нашай царкве засталося многа сумных памятак, як два ківоты з царквы ў Сабібожы. У 1938 г. разбурылі тут 127 цэрквой, а іншыя былі зачынены, але ў 1956 г. пачалі іх адчыніць.

— *A цi вялікі Ваш прыход?*
— Сорак чатыры сям’і.
— *Колькі людзей прыходзіць у царкву?*

— Летам 30-50, а зімой — 20-30 асоб; вядома, дзеци хварэюць, а на службе большасць прысутных гэта дзеци і моладзь.

— *Цi ёсць у Вас у прыходзе нейкія маладзёжныя арганізацыі?*

— Арганізацый няма, але наша моладзь актыўна дзеянічае ў епархіі, ходзіць на пілігрымкі, арганізуе святкаванні і гулянні.

— *Што можаце сказаць аб царкоўным хоры?*

— Спяваюць у ім прыходжане ва ўзросце ад 5 да 80 гадоў.

— *Як часта адбываюцца рэпетыцыі?*

— Яны непатрэбныя, таму што амаль у кожнай сям’і падрыхтоўваюць да таго ў хаце.

— *A цi моладзь i дзеци не саромяцца свайго паходжсання i веравызнання?*

— Як я ўжо сказаў, дзеци працуяць у епархіі, спяваюць у хоры, а хлопцы ад 8 да 20 гадоў прыслужваюць у царкве. Гэтыя факты кажуць самі пра сябе. А Владава гэта, бадай, самая талерантная мясціна ў Польшчы, а менават і ў свеце...

— *Мне прыпомніўся надпіс на сцене ў прытворку: „Drogi Bracie w Chrystusie, katoliku, zachowuj się w tej świątyni jak i siebie, w kościele”.*

— Католікі памагаюць прыбіраць вакол царквы і падрыхтоўваюць яе з намі да вялікіх святаў.

— *A калі быў звычай свячэння вады з баюшкам, ксяндзом i рабінам на Хрыничэнне?*

— Гэтак было перад вайною, але потым гэты звычай загінуў.

— *Мне вельмі цікава, хто дбае пра выгляд царквы ў сярэдзіне. Тут вельмі прыгожа.*

— Самі прыходжане дбаюць. З гэтых 11 свечнікаў толькі два куплены за царкоўныя гроши, астатнія ахвяравалі царкве людзі.

— *A дзе дзеци навучаюцца рэлігії?*

— Паколькі ў Владаве няшмат праваслаўных дзеци, прыходзяць навучацца Закону Божаму ў прыходскі дом.

— *Вялікае дзякую за размову.*

— Я таксама вам дзякую.

Бася ЖЭРУНЬ

29 верасня ў Владаве адбыўся канцэрт калектыву, які выконвае яўрэйскую музыку — „Kroke” з Кракава.

Выступаюць у ім Тамаш Кукурба (альтоўка і скрыпка), Тамаш Лято (кантрабас) і Юрка Бавал (гармонік). Ансамбль узник у 1992 годзе па ініцыятыве трох сяброў — выпускнікоў кракаўскай Музычнай акадэміі. У 1995 г. адбыўся іх першы канцэрт у Іерусаліме. Калектыв удзельнічае таксама ў розных конкурсах і фестывалях. Былі яны ў Даніі, Італіі, Швецыі, Фінляндый, Вя-

лікабрытаніі, Галандыі і Францыі.

Калі пачуліся першыя ноты, сярод заварожаных слухачоў усталявалася цішыня. Пасля песні далей працягвалася хвіліна цішыні. Усе ў захапленні выслушалі канцэрт. Я першы раз убачыла людзей, якія выконваюць такую музыку. Канцэрт мінуў для мяне захутка. Усе аплодіравалі на біс, дамагаючыся, каб музыкі выканалі хоць яшчэ адзін твор.

Думаю, што ўсе, хто чуў гэты канцэрт, надоўга яго запамятаюць.

Эвеліна КАРЧЭУСКАЯ

Польска-беларуская крыжаванка № 43

Запоўніце клеткі беларускім словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

Kiosk	►				▼	▼	Koń	▼
		Salon	Klon	Słoń				
Przy-padek	▼	▼		Łoś	►		Kawałek lodu	
Jeleń	►							
Los	►				Las	Sala		
					Ród		Piłka	
Tło			Rama	►				
			Ola	►				
		Zadanie	►					

Адказ на крыжаванку № 39: Студня, стан, мука, рака, моц, моль. Ас, смак, стук, Ітака, сума, кій, зяхаць.

Узнагароды, аўтаручкі, выйграці: Наталля Герасімюк з Махнатаага, Ева Калбасюк з Дубіч-Царкоўных і Люцына Джэга з Тафілаўцаў. Віншуем!

Пішу, што думаю

Размова з прафесарам Аляксандрам БАРШЧЭУСКИМ, загадчыкам Кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта.

— Нядайна вышла з друку Ваша кніжка „Творцы беларускага літаратурнага руху ў Польшчы 1958–1998”, у якой змешчаны харкторыстыкі ды аналіз жыцця і творчасці трывцаць аднаго члена Літаратурнага аб’яднання „Белавежа”. Адкуль узялася задума пісаць пра творчасць белавежца?

— Гэтая кніжка — частка майго жыцця з той прычыны, што я арганічна звязаны з Літаратурным аб’яднаннем „Белавежа”. Я быў аўтарам назову гэтай арга-

нізацыі, на працягу многіх гадоў старшыняваў Аб’яднанню і ўжо даўно намерваўся напісаць кнігу пра беларускі літаратурны рух у Польшчы. На працягу апошніх трох гадоў гэтую задуму рэалізаваў, пішучы пра аўтараў „Белавежы”.

— У кнізе не паменчаны ўсе пісьменнікі Аб’яднання. Якімі крытэрыямі кіраваліся Вы, падбіраючы літаратарапаў у сваю кніжку?

— Падбіраючы аўтараў, не кіраваўся я ні зайдрасцю, ні нядобразычлівасцю да маіх сяброў і літаратурных творцаў. Мне здаецца, я скажу тое, што думаю пра членаў Літаратурнага аб’яднання „Белавежа”. Праўда, некалькі чалавек засталося

па-за ўвагай і хачу перапрасіць іх, што яны не апінуліся на старонках кніжкі. У мяне намер усё ж такі напісаць аб усіх аўтарах „Белавежы”, бо здаецца мне, што ўсе яны ўнеслі акрэслены ўклад у беларускую літаратурную творчасць у Польшчы і ўсе заслугоўваюць увагі, а іх творчасць — аналізу і папулярызацыі. Думаю, што будзе другое пашыранае выданне.

— У кніжцы аўтары змянчаюцца па алфавітным парадку. Ці не зручней было б карыстацца кнігай, у якой быў бы падзел на паэтаў, празікаў, драматургаў?..

— Вялікай праблемай на пачатку было для мяне, якую даць чарговасць? Можна прыняць крытэрыі падбору творцаў паводле сур’ёзнасці іх творчасці, прыняць падзел на паэтаў, празікаў і драматургаў або дзяліць пісьменнікі паводле ўзросту і гэтак далей. Адкінуў я гэтыя крытэрыі, бо не дагадзіў бы ўсім і прыняць крытэрый алфавітнасці, як гэта сустракаеца ў энцыклапедыях, слоўніках і падручніках. Ніхто не павінен абурацца, што ён не ў пачатку ці сярэдзіне, бо аб гэтым вырашыла першая літара яго прозвішча ў беларускім алфавіце.

— Ці не бацеся, што герой Вашай кніжкі будуць папракаць Вас у суб’ектыўізме?

— Зразумела, што кніжка, як і кожная іншая, суб’ектыўная. Кожны мае права мець свой погляд на любога аўтара і такі мой уласны погляд выкладзены ў гэтай кніжцы. Пішу я аб аўтарах тое, што я аб іх думаю, тое, што я на працягу многіх гадоў назіраю і тое, што мне здаецца ў іх творчасці і жыцці найважнейшае. Я думаю, што парабаўнічка кніга напісаны аўтентычна, але яшчэ раз падкрэсліваю, што гэта не значыць, што сапраўды так ёсць. Кожны чалавек, ацэньваючы іншую асобу, кіруеца суб’ектыўнымі данымі і кры-

тэрыямі. Стараўся я, каб мая кніжка па меры магчымасцей была аўтэнтычнай.

— Раней пайфармавалі Вы, што былі цяжкасці з фундатарамі кніжкі.

— Так, былі з імі цяжкасці. Як вядома, універсітэты апінуліся ў безнадзейнай фінансавай сітуацыі і некаторыя нават перанеслі заняткі, а навуковых супрацоўнікаў пасылаюць у водпушкі. У Варшаўскім універсітэце няма такіх драматычных умоў, але на выданні Кафедры беларускай філалогіі грошай няма. Хаця кніжка выйшла пад патранатам Кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта і Польскага інстытута ў Мінску, то грошай ад нікога я не ўзяў. Мне вельмі прыкра, што за кніжку, якую я павінен раздаць калегам, бяру па 22 злоты. Раблю гэта, каб вярнуць хаця частку грошей, якія я аддаў на выданне кніжкі, бо пра ганаар ужо і не можа быць гутаркі. Выданне гэтай кнігі патрабавала 1 500 долараў, бо выдаваў яе ў Беларусі. Калі б я хацеў зрабіць тое ў Польшчы, спартрэблілася б намнога больш.

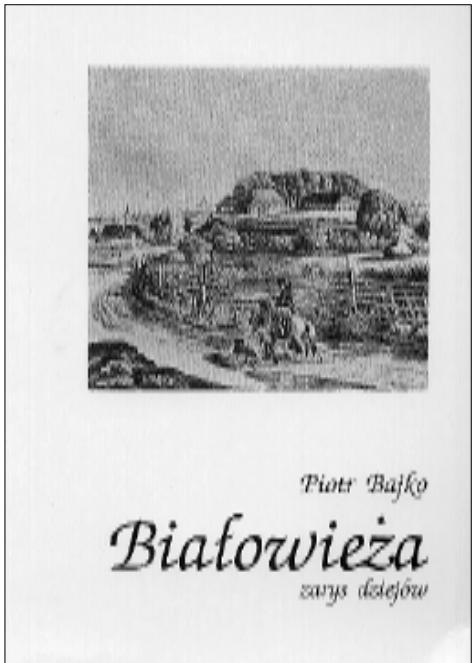
— На якога чытчика разлічваце, выдаючы крытычны матэрыял пра белавежцаў?

— Кніжку гэтую напісаў я маючу на ўзвaze патрабаванні настаўнікаў беларускай мовы ў падставовых і сярэдніх школах, а таксама студэнтаў і навуковых супрацоўнікаў некалькіх беларускіх філалогій у Польшчы. Маючу на ўзвaze патрабаванні інтэлігенцыі Рэспублікі Беларусь і беларускай эміграцыі на Захадзе, напісаў я кніжку на беларускай мове, што павінна пасадзіць папулярызацыі беларускіх пісьменнікаў Польшчы таксама за межамі.

— Дзякую за размову.

Гутарыў Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Белавежа Пятра Байко

Не кожнае мястечка на Беласточчыне мае даследчыка свае мінуўшчыны. Веданне гісторыі свае мясцовасці для кожнага чалавека з’яўляецца тым самым, чым карані для дрэва. Аднак каб дайсці да каранёў, трэба прасядзець сотні гадзін над кніжкамі, дакументамі, рознымі матэрыяламі, экспанатамі, паскладаць у лагічную цэласць тысячи, а часам дзесяткі тысяч фактаў, а пасля ў выглядзе публікацыі даць магчымасць іншым пабачыць вынік свае працы. За гэтую працу не даюць грошай, медалёў, не павышаюць на работе. Таму даследаваннем гісторыі сваіх мясцовасцей займаюцца людзі, якія адчуваюць такую ўнутраную патрэбу. Не заўсёды, аднак, нават сярод шматлікіх грамадскасці знаходзяцца энтузіясты працы для ідэі. Белавежы пашанцавала. Адзін з грамадзян гэтага мястечка — Пётр

Байко — трывцаць гадоў свой свободны час і інтэлект прысвячае пошукам кропінкаў ведаў аб мясцовасці, у якой нарадзіўся і жыве ўсё жыццё.

Байко пра Белавежу ведае ўсё або амаль усё. Дастаткова толькі з „Нівы” выпісаць загалоўкі яго артыкулаў, а збярэзца немалая бібліографія па гісторыі мястечка. Пісаў ён таксама да дзесяткі іншых газет і часопісаў, таму ў галіне папулярызацыі Белавежы не мае ён канкурэнтаў. Пётр Байко не з’яўляецца прафесійным гісторыкам і сваю гісторию мястечка і ваколіцы піша — як можна здагадацца — мясцовому насельніцтву. Апрача літаратуры па гісторыі мястечка сабраў ён шмат выказванняў жыхароў Белавежы (сведкаў гісторыі) і фотаздымкаў, якіх ніколі не атрымаў бы даследчык з Беластока ці Варшавы. Памылковым у папулярызатарской працы Байко ёсць толькі тое, што надта давярае ён прафесійным гісторыкам і прадстаўленія ім факты разглядае як апісанне рэальнага стану мінуўшчыны. Мне, як гісторыку, з прыкрасцю трэба канстатаваць, што ў гісторычнай навуцы шмат усялякай ідэалогіі, змагання за дзяржаўныя інтарэсы і не ўсё напісаны вучонымі прадстаўляе акурат рэальны вобраз мінуўшчыны.

Кніжка Пятра Байко *Bialowieża. Zarys dziejów do 1950 roku** з’яўляецца першым манаграфічным апісаннем гісторыі мясцовасці. Шкада толькі, што аўтар затрымліваецца ў палове XX стагоддзя, але як паясняе ў прадмове, не хапіла яму матэрыялаў для прадстаўлення самых навейших падзеяў з гісторыі мястечка. Ведаючы аднак працаўніцтва аўтара можна мець надзею, што ў недалёкай будучыні напіша ён і другую частку гэтай працы.

Вынікам даверу аўтара кніжкі для выкарыстанай гісторычнай літаратуры з’яў-

ляючца некаторыя дыскусійныя тээзісы, як, напрыклад, той, што ў палове XIII стагоддзя загінула тут асадніцтва ў выніку яцвяжскіх наездаў. Праблема заключаецца ў тым, што першымі гаспадарамі гэтай зямлі былі яцвягі, якія загінулі ў выніку рускіх, а пасля таксама літоўскіх, мазавецкіх і крыжакіх наездаў. Амаль кожны кіеўскі каган у XI і XII стагоддзях, а пасля валынскія князі лічылі сваім хрысціянскім абаявізкам у час свайго панавання прынамсі раз скараціць колькасць паганцаў. Ад заходу яцвягі атакавалі мазавецкія князі. Крыжовыя паходы адбываліся не толькі ў Палесціне. У XIII стагоддзі ў змаганні з балтамі ўключыліся нямецкія крыжаносцы. У выпадку гісторыі Белавежы не мае гэта аднак вялікага значэння, таму што мясцовасць узімку тады, калі ў пушчы ад яцвягі астаяліся толькі курганы.

Найбольш увагі Пётру Байко адвёў гісторыі пляцізесці гадоў (1900–1950) Белавежы XX стагоддзя — амаль 80 працэнтаў зместу кнігі. Зразумела, што гэта быў найбольш багаты ва ўсялякі падзеі перыяд, аднак прапорцыі тут моцна парушаны, асабліва, што аўтар піша пра чатырохсотгадовую гісторию мястечка.

Аднак гэтыя заўвагі не паменшаюць вартасці кнігі. Праз Белавежу не раз праходзіла вялікая гісторыя і Пётр Байко адзначыў усё гэтыя факты. Асаблівае ўражанне робіць апісаны аўтарам перыяд вайны. Мястечка і найбліжэйшыя яму вёскі патрацілі парусот жыхароў, а ўсё па прычыне пушчы, якая была домам партызан. Там дзе былі партызаны, там у выніку рэпресійных акций акупанта найбольш пацярпела мірнае насельніцтва.

Кніжка Байко чытаецца вельмі лёгка. Можна спадзявацца, што жыхарам Белавежы стане яна настольным выданнем.

Яўген МІРАНОВІЧ

* Piotr Bajko, *Bialowieża. Zarys dziejów do 1950 roku*, Bialowieża 2001, s. 192.

31 у адным

Трыццаць адзін паст і празаік — герой толькі што выдадзенай кнігі Аляксандра Баршчэўскага *Творцы беларускага літаратурнага руху ў Польшчы 1958–1998**. Усі з іх былі ці ёсць звязаны з Беларускім літаратурным аб’яднаннем „Белавежа” і нашым тыднёвікам. Разгляданая творчасць сягае пачаткаў „Нівы”, паколькі наўколе я і тагачаснага галоўнага рэдактара Георгія Валкавыцкага ўзнікла БЛА (1958 г.), якое пасля ахрышчана было імем „Белавежы”. Таму нядзўна, што пераважная большасць аналізаваных твораў выдадзена была ў Беластоку і ў значайнай ступені накладам Аб’яднання. Несумненна, кожны раздзел кнігі можа быць зачаткам самастойнай публікацыі пра кожнага з пісьменнікаў.

Баршчэўскі падрабязна распавядае пра тэматыку творчасці сваіх герояў, апісвае настроі і формы, у якіх яна выяўлялася. Праследжае чарговыя творчыя этапы аўтараў. Усі сінтэтычна, скрупулёзна, прытым небескрытычна. Да тae ступені, што кніга Баршчэўскага можа быць навуковым дапаможнікам для ўзорных, хаця крый ляйнівых вучняў ці студэнтаў, або нават і падказкай для тых, што хочуць бліснуць на інтэлектуальных паркетах. Тым больш, што яна напісана па-беларуску, што, як сцвярджает аўтар, выходитць наступната настаўнікаў беларускай мовы, студэнтаў і выкладчыкаў беларускай філалогіі і прадстаўнікоў інтэлігенцыі з Беларусі і заходніх эміграцыяў. Выдадзена кніга пад шыльдай Кафедры беларускай філалогіі, факультэта прыкладнай лінгвістыкі і Усходнеславянскіх філалогій Варшаўскага ўніверсітэта ды Польскага інстытута ў Мінску. На жаль, у тыражы ледзь трохсот экземпляраў, і, усё ж, шкада, што толькі па-беларуску. Ідалам было б, калі б было гэта двух- ці трохмоўнае (беларуска-польска-англійскага) выданне. Час брацца за пераклады.

Мацей ХАЛАДОЎСКІ

* Аляксандар Баршчэўскі, *Творцы беларускага літаратурнага руху ў Польшчы 1958–1998*, Мінск 2001, с. 422.

**Я не маю ў крыві нічога рускага, але руская культура і права-
слаўе мне блізкія, як ніякая іншая культура.**

Чалавек на сваім месцы

„Праваслаўны католік” Марк Гурскі.

З Маркам Гурскім, якога называюць „праваслаўным католікам” у Варшаве і пра якога мы ўжо пісалі з прычыны яго зацікаўлення праваслаўем, мне давялося ізноў сустрэцца ў лютым гэтага года. Прашу прабачэння ў чытача, што з-за хваробы пішу пра яго толькі цяпер, але не зрабіць гэтага было проста немагчыма. Кажуць (не толькі ў Варшаве), што нечаста сустрэнем чалавека каталіцкай веры, так заварожанага праваслаўем.

Марк Гурскі, які надалей жыве ў Ра-
шыне, працуе цяпер у Варшаве, дзе з’я-
ляеца старшынёю варшаўскага аб’яднання „Pax Christi”.

Я не маю ў крыві нічога рускага, га-
ворыць мне Марк Гурскі, але руская

культура і права-
слаўе мне блізкія, як ні-
якая іншая культура. Мо адсюль мяне
пачалі называць „праваслаўным като-
лікам”.

А ўсё ж католік мае быць католікам,
і быць такім чалавекам, як вы, бадай,
нялёгка?..

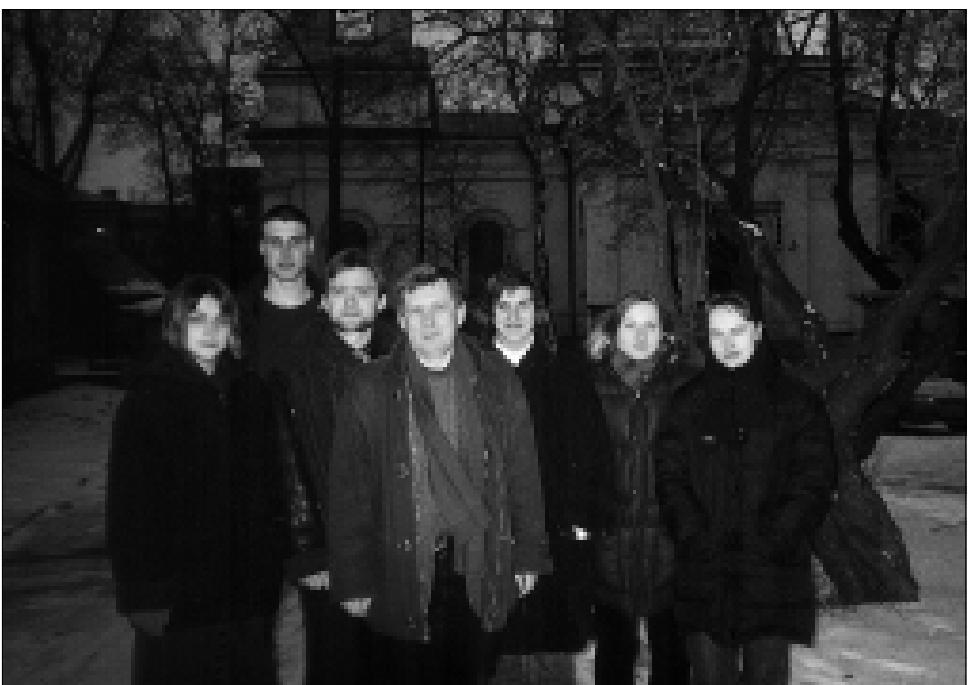
Для мяне каталіцызм гэта акно на ін-
шую культуру. Мая каталіцкая права-
слаўнасць дапамагае мне, напрыклад,
зразумець маю дзяўчыну, слянзачку, для
якой важныя не імяніны, а Geburtstag.

Што прывяло Марка Гурскага ў лю-
тым гэтага года ў Беласток? Прывяла
рэалізацыя першага этапа праграмы
„Прымірэнне разнастайнасці” („Ројед-
нанне рóжнородносці”). Кожны этап прад-
бачаны ў іншым рэгіёне цікавага іх аба-
шару паміж Фінляндыйяй і Балканамі,
на якім сутыкнуліся рэлігійна і цывілі-
зацыйна Усход і Захад. Праект фінан-
суецца маладзёжнай праграмай Еўрапейской камісіі ў Страсбургу. Галоўная
мэта — барацьба за мір у хрысціянской
інспірацыі.

Мы пачалі ад Беласточчыны, сцвяр-
джае Марк Гурскі, бо хочам паказаць
разнастайнасць гэтай зямлі. Беласток,
Сувалкі (у Еўрапарэгіёне „Нёман”), Сей-
ны (цэнтр літоўскай культуры), Вільня,
Гродна, Супрасль, ізноў Беласток.

У гэтym мерапрыемстве ўзяло ўдзел
30 асоб. Усе — да трыццаці гадоў, ма-
ладыя. Эстонцы, літоўцы, рускія з Ка-
лінінградскай вобласці, славакі. Най-
больш, аднак, з Беларусі і Украіны.

Як мы набіралі гэтую групу? Мы шу-
калі людзей з рознага асяроддзя, каб не
былі яны аднолькавыя. Большасць гэ-

Марк Гурскі сярод моладзі ля сабора св. Мікалая.

та студэнты, але ёсьць і маладыя наву-
ковыя супрацоўнікі, маладыя настаўні-
кі, абы ім не было больш трыццаці га-
доў, сказаў нам Марк Гурскі. Pra іх ве-
равызнанне мы не пыталіся, хаця нас гэ-
та вельмі цікавіць. Татары з Беларусі
у групе таксама ёсць.

А вось з Рашина ёсьць Мартына (з до-
му Вальчак), якая выйшла замуж за
Марціна Буйку, сына Лявона Буйкі з „Газеты выбарчай”, які паходзіў з Бе-
ластока (сем гадоў таму ён памёр). У мі-
нулым годзе ў верасні адбыўся іх шлюб,
на якім співаў хор Юрыя Шурбака.

Скажу вам шчыра: мая задача — да-
памагаць людзям вяртаць свой гонар.
Калі мне гэта ўдаецца, я адчуваю ра-
дасць, гаворыць Марк Гурскі, і немаг-
чыма было б яму не паверыць.

Ды і ён кажа: цешуся, што людзі нам
давяраюць. У Страсбургу, дзе месціца
фонд маладзёжнай праграмы, якая ме-
ла нас фінансаваць, якраз сапсаваліся
камп'ютэры, і наша мерапрыемства ві-
села на валаску. Тады мы пазванілі да

наших сяброў у міжнароднае аб’яднанне „Pax Christi” і яны пазычылі нам і на
працягу трох дзён прыслалі нам патрэб-
ныя гроши. У банку дык збаранелі. Зна-
чиць, нам вераць, і імпрэза рушыла.

У Беластоку — сустрэчы з рымска-
католіцкім архіепіскапам Войцехам
Зембам і праваслаўным епіскапам бела-
стоцка-гданьскім Іакавам, сустрэчы і лекцыі прафесараў Антона Міранові-
ча і Уладзіміра Паўлючука ў Цэнтры
праваслаўной культуры. У Супраслі —
наведванне праваслаўнага манастыра і сустрэча з архімандритам Гаўрылам.
Сустрэчы з прадстаўнікамі самаўпраў-
і школ, з прадстаўнікамі ісламскага
цэнтра. Таксама адбыліся сустрэчы
з Брацтвам праваслаўной моладзі і Бе-
ларускім грамадска-культурным тава-
рыствам.

Я адчуваю сябе шчаслівым, калі раб-
лю тое, што раблю, гаворыць мне на раз-
вітанне Марк Гурскі, і я яго разумею.

Ада Чачуга
Фота аўтара

Інаўгурацыя рэлігійных спатканняў

15 кастрычніка г.г. у Цэнтры праваслаў-
най культуры ў Беластоку пачаўся цыкл
спатканняў, арганіза-
ваних Беластоцка-
Гданьскай епархіяй.
Тэматыка спатканняў
датычыць Праваслаў-
най царквы і яе існа-
вання ў сучасным све-
це. Урачыстая інаўгура-
цыя пачалася з дак-
лада мітрапаліта Вар-
шаўскага і ўсіх Польшчы Савы (на здым-
ку). На сустрэчу з першайерархам прыбыло
многа людзей, не толькі свящэннікай
і манашак, але і звычайных вернікаў.

Даклад датычыў тэму „Хрыстос.
Царква. Праваслаўе”. Дакладчык прад-
ставіў слухачам дэфініцыю Царквы, якая
з’яўляецца чацвёртым прадметам веры,
аб чым сведчаць слова малітвы „Сімвал
веры”. Мітрапаліт гаварыў аб місії Царквы
і свящэннікай у сучасным свете.
Божы храм — гэта не толькі будынак,
гэта святое месца, дзе чалавек павінен
знайсці спакой і душэўнае суцішэнне.
А ў гэтым пасрэднікам і памочнікам па-
вінен быць свящэннік. Царква гэта
і родны дом, і сям’я, якая цераз выхаван-
не ў праваслаўнай веры набліжае чала-
века да Хрыста. Даклад выклікаў многа
пытанняў. Адна старэйшая жанчына пы-

тала аб стаўленні мітрапаліта
да маладых людзей, якія адыхаюць
ад роднай беларускай і рускай мовы і гэтым самым
адыхаюць ад Царквы. Мітрапаліт адзначыў, што ў нейкі
способ вінаваты ў тым самі
бацькі, якія дазваляюць дзецям
і ўнукам адыхаць ад карэн-
няў. Прыкладам на гэта ёсьць
мешаныя сужонкты, на якія
Царква не дае згоды, не даю-
чы пасведчанняў аб хрышчэн-
ні. У такіх сітуацыях пасвед-
чанні падпісваюць самі бацькі або хро-
сныя. Такія абставіны даводзяць да таго,
што людзі адыхаюць ад Царквы.

Слухачы пыталі таксама пра вайну
у Афганістане. Мітрапаліт Сава адка-
зваў, што Праваслаўная царква заўсёды
супраціўляецца вайне, за што атрымаў
гаражы апладысменты ад публікі.

Спатканне мела таксама палітычны
матыў. Да пасла Яўгена Чыквіна было
прад’яўлена пытанне аб будучых адно-
сінах паміж дзяржавай і Царквою.

Сустрэча закончылася малітвой і га-
рачай падзякай мітрапаліту за даклад.
Арганізаторы спадзяюцца, што наступныя
спатканні будуць таксама адбывацца
пры поўнай зале зацікаўленых пра-
блематыкай Праваслаўнай царквы.

Паўліна Шафран
Фота аўтара

Каплічка ў Ласінцы

У Ласінцы, на панадворку Васіля
Раманюка, зрок прыцягваюць капліч-
ка з крыжам. Як сказаў мне гаспадар,
каплічка і крыж паставлены вельмі
даўно, бадай яшчэ ў XVIII стагоддзі.
Такія святыні стаўлялі тады, калі на
людзей і жывёл звалівалі розныя
хваробы.

Вакол каплічкі адбываліся бурныя
падзеі калі дваццаці гадоў назад. Каплічку наведалі ўзломшчыкі, якія забра-
лі адтуль крыжык, голуба і статую
Хрыста. Пасля тадышні бацюшка Та-
ранта рашыў забраць з каплічкі яшчэ
і ікону — каб і я не ўкралі. И забраў іко-
ну ў царкву, пакідаючи каплічку пусто-
стю, але Васіль Раманюк вярнуў яе са-
бе. На ту спрэчку прыехаў у Ласінку
мітрапаліт Васіль, які папрасіў у спа-
дара Раманюка тую ікону для аднаў-

лення. Пасля аднаўлення ікона Распяц-
ція вярнулася назад у каплічку.

Драўляны крыж, што стаіць побач
каплічкі, укапваўся ўжо прынамсі чаты-
ры разы. Бацюшка Кос, цяперашні ла-
сінскі настаяцель, абяцаў даць драўні-
ну на новы крыж — з дубоў, што ра-
стуць на могілках.

Перад каплічкай спыняліся і малілі-
ся рэлігійныя шэсці, якія хадзілі па вёс-
цы. Людзі таксама выносілі сюды велі-
кодную паску для асвячэння. У час вя-
лікіх святаў, калі людзі масава ідуць
у царкву, Васіль Раманюк праводзіць
у каплічку кабель і асвяталяе яе. Зрабіў
ён таксама бетонны фундамент, бо на-
ней каплічка стаяла на камянях. Аба-
біў святыню сайдынгам, памаляваў яе.

Аляксандр Вярбыцкі
Фота аўтара

Бабскі бокс

Пятніца і субота — гэта два дні ў тыдні, калі моладзь мае час на забаву. У Бельску выглядае гэта так, што летам папулярнасцю карыстаючыя кафейкі на паветры, а ў горадзе такі чатыры. Аднак калі на-дыходзіць восень і зіма, маладыя людзі пачынаюць ездзіць па вясковых забавах. Рыбалы і Мора — гэта цэнтры дыска-пола, якія ў суботнія вечары б'юць рэкорды папулярнасці. Пяткова і Браньск прыцягваюць моладзь назвамі новых і з самых папулярнейшых гуртоў, аднак яны задалёка ад горада і ўзнікае праблема як даехаць і вярнуцца. У Мора заўсёды хтосьці едзе, а калі спатрэбіцца, то і за таксі многа не трэба будзе заплаціць. Арганізаторы забаваў у Рыбалах гарантуюць удзельнікам бясплатны праезд аўтобусам. І людзі ездзяць. Субота ў суботу 100-200 чалавек топчуць на вясковай забаве. Большасць танцораў складаюць маладыя дзяўчата, ва ўзросце ад 13 да 18 гадоў. Сядрод іх 22-23-гадовая дзяўчына адчувае сябе ветэрнай або пенсіянеркай. Размаліваныя, у кароткіх, часта нават закароткіх спадніцах, у абцяжку з вялікім дэкальтэ блузкамі і ў бліскучых ботах маладыя дзяўчата выглядаюць на старэйшыя, больш вольгтынныя.

Інакш выглядаюць хлопцы. Іх узрост вагаецца ад 17 да 27 гадоў. У маркавых портках і блузах або абціслых кашульках, са змазанымі гелем валасамі выглядаюць як паліўнічыя, якія замест ружжа ў руках трymаюць мабільнікі.

Найцікавей выглядаюць сцэны, калі дзяўчата пачынаюць сапернічаюць між сабою за хлопцаў. Пачаткова выглядае гэта звычайна, аднак, калі бушуюць эмоцыі, з часам даходзіць да рукапрыкладства. Выглядае гэта так, што дзве дзяўчыны пачынаюць крываць, абзываць сябе, а па хвіліне адна б'е другую, але не па-бабску адкрытай далонню, а кулаком. Потым хапаюць сябе за валасы і даюць высипяткі адна другой. Усяму гэтому прыгляджаецца групка людзей, якім нават у галаву не прыходзіць перарваць дамскі бой. Балельшчыкі крываць голасна. Бывае часам і так, што выцягваюць дзяўчата надвор, каб там закончылі паядынак. Не дай Бог, каб у той час ішоў дождж. Дзяўчата, не думаючы аб нічым іншым як аб помсце, кідаюцца на сябе, звалваюцца ў балота, пазногцямі дзяруць сябе па тварах.

Пасля таго бойкі змучаныя дзяўчата выглядаюць як страшылды з фільмаў Хічкока. Закрываўленыя, брудныя твары, на якіх астайся толькі след ад макіяжу, у падзерных калготках, з раскудланымі валасамі саромяцца вярнуцца ў залу і дахаты.

Тое, што б'юцца мужчыны, не здзіўляе нікога. Дзяўчата толькі часам вішчаць і адцягаюць хлопцаў з бойкі. Аднак штог раз часцей даходзіць да мардабою між дзяўчатарамі. Дойдзе яшчэ да таго, што прыгожы пол будзе хадзіць не з памадай, а з нажом або пісталетам.

Паўліна ШАФРАН

Андрэева доля

Андрэй нарадзіўся пры санацыі ў беднай сялянскай сям'і. Бацькі яго гаспадарылі на 10-гектарнай гаспадарцы. Зямля была слабая, V і VI клас. Меў Андрэй старэйшага брата Мікалая ды сястру Акуліну. Пасля вызвалення Беласточыны, Андрэй, быўшы ўжо 10-гадовым хлапчуком, пайшоў у вясковую школу і закончыў 4 класы. Пасля вучыўся ў суседнія вёсцы і там закончыў 7-класную пачатковую школу. Старэйшы брат ажаніўся і стаў гаспадарыцца. Сястра выехала ў горад і стала працаўницай прыбіральшчыцай у бальніцы. Выйшла замуж і жыве шчасліва з сям'ёй.

Андрэй закончыўшы пачатковую школу таксама пайшоў у горад. Уладкаваўся на працу ў дзяржаўным будаўнічым прадпрыемстве. Добра зарабляў. Прадаваў будаўнічыя матэрыялы прыватным уласнікам, махляваў, а ўсе заробленыя гроши аддаваў на гарэлку. Так „гандляваў” ён больш 15 гадоў і ўрэшце папаўся. Прокурор у судзе дамагаўся 10-ці гадоў турмы. Не было каму Андрэю бараніць, бо сваіх грошей ён не прызначаў. Суд прыгаварыў яго на 5 гадоў турэмнага зняволення. Калі Андрэй адседзеў сваё ў турме і выйшаў на свабоду, было яму вельмі цяжка. Усе сябры, з якімі калісці выпіваў, адварнуліся ад яго. Толькі адзіны сябра, Апанас, дапамог Андрэю — прыгарнуў да сябе і ўладкаваў яго на працу зноў у будаўнічым

прадпрыемстве. Быў тады Андрэй сумленным, прыкладным рабочым і не махляваў.

Не пашанцавала Андрэю ў асабістым жыцці, не ажаніўся. Звязаўся быў з разведзеннай кабетай з дзіцём. Атрымаў кватэрну ў блёку і так яны жылі без шлюбу. Міналі гады. Ягоная прыбраная дачка, ужо дарослая, атрымала кватэрну. Выйшла замуж і добра жыве з мужам.

Пайшоў Андрэй на пенсію. Атрымоўвае немалыя гроши. Ягоная канкубіна, значыць, няшлюбная жонка, атрымала большую кватэрну і тады Андрэй прадаў свою і перабраліся жыць у новае, прасторнае памяшканне. На ўпрадкаванні новай кватэры ды куплю мэблі Андрэй не пашкадаваў — аддаў усе свае гроши.

Пенсію Андрэеву забірае канкубіна, яму дае толькі 100 зл. у месяц. Андрэй ходзіць неахайні па сметніках ды збірае бутэлькі, макулатуру, каб потым прадаць на пункце скupкі ды купіць сабе папяросы. Сустрэўшыся аднавіскоўца ён не сароміцца папрасіць папяросу ці пару злотовых. Часта начуе на сходах, бо калі з'явіцца дадому п'яны, ягоная канкубіна не пускае яго ў кватэрну. Не прыядзяе Андрэй на вёску наведаць свайго брата, бо і там „голы” нікому не патрэбны. Вось, такі лёс спаткаў чалавека, які за маладых гадоў прагульваў свае гроши.

Мікалай ЛУКЯНЮК

Старшыня пратэстанцыйных камітэтаў

Ёсць у Чаромсе чалавек, які лічыць сябе абаронцам пакрыўданых. Арганізуе ён пратэсты і лічыць сябе старшынёй гэтых пратэстаў. Колькі ж іх было ў Чаромсі? Пратэст супраць аўтафураў, пратэст шафёраў на пагранічным пераходзе ў Польшчы, працаўнікоў чыгуначнай амбулаторыі і жыхароў пасёлка супраць ліквідацыі чыгуначнай амбулаторыі. Апошні датычыў адхілення войта ад пасады. Што яшчэ прыдумае самазваны старшыня „пратэстанцыйнага” камітэта (самазваны пішу, бо ў сапраўднасці нікто яго не вы-

бірае на пратэстанцыйных мітынгах, якіх я не бачыў у Чаромсі?)

Не было б нічога дзіўнага ў гэтай справе, каб не адно „але”. Пачну ад апошняга пратэста — адклікання войта. Прачытаў я заяву, якая паставіла беластоцкім сродкамі масавай інфармацыі на ногі. Дзівуся, што журналісты, не правяраючы фактаў, пішуць недарэчнисці. Тоё, у чым „абаронца” абвінавачваў гміннага чыноўніка, паўтаралася ў папярэдніх закідах. Праўда, Вышэйшая кантрольная палата палічыла незаконным збор на экалогію, але

Амаль панам не стаўся

3. Піша Грыша

Мяфодзіева любоў і жаніцьба з Настасцяй паяднала варожыя сем'і. А ў трыщыці сёмым нарадзіўся я, Грыша. Ёсьць наследнік у гаспадарцы! „Шчасце і здароўе нам пашлі!” — так прасіла маці Бога над маёй калыскай, не дасыпаючы, думаючы аб долі сваёй. Колькі працы іх чакала! На пустым месцы не ўжывешся, трэба хату будаваць. Што пачнеш? На гэта мы і музыкі, каб адпачынку мала мелі, а працаўвалі як валы...

Так памаленьку дзед Мірон сваіх дзяцей жаніў ды замуж выдаваў. Побач дзядзькі Івана майму бацьку агарод купіў, колькі поля прападала — Мяфодзію прыдзяліў. Так мая сям'я на сваё гніздо пайшла. Праз год дзядзьку Мішу дзедка ажаніў, на бацькаўшчыне яго пакінуў. Міша бацьку свайго нізавошта пакідаць не хацеў. Асталася цётка Дамініка. Трыщыцаць сватаў прыняла, аднак замуж не пайшла. Прыгожая змоладу была. Жаніху перабірала і адпаведнага для сябе не знайшла. Праўду кажуць: хто перабірае, з гэтага сабе і хвіту мае. Так што цётка прымаі бацьку, а затым і пры мне да смерці дажыла. А пражыла цётка Дамініка амаль да ста гадоў! А калі жыццё канчала, так казала: „Як адзін дзень усё прайшло!” Яшчэ ўспомню дзядзьку Грышу. Памятаце, саветаў не мог дачакацца, сам да іх пайшоў. Шмат гадоў яго чакалі, пыталіся. Пэўна, яго ўжо даўно ў жывых няма...

Мой дзедка Мірон жыццё правёў належна. Працаўваў, як мужыку і трэба, старайся, каб заўсёды на стале быў кавалак

хлеба, а ў каморы кусок сала. Каб сям'я заўсёды сытая была. Усё жыццё дзед з ім, з жыццём, біўся, стараўся яго змяніць. На сямідзесятам годзе ад роду, усё ж, змірыўся. Смерць і яго дала рады паваліць. Пайшоў у зямлю і мужык упарты, які амаль панам не стаўся. Аб ім час таксама зацёр усе сліды, адзін толькі ўспамін астаўся. А на сэрцы робіцца так цяжка, так цяжка!..

Час на свеце ўсё мяняе. Вёскі, акоўцу, і саміх людзей. Старыя адыхаюць у наўбыт. Памяць аб іх у час кароткі і сярод патомных прападае. Здаецца, і не жылі яны быццам... І аб сям'і Марозаў забыта будзе ўсё?.. Пройдуць гады. Можа і пра нас падумаюць: „А ці ж і яны ўвогуле былі на гэтай зямлі?..” Сцежкі травой зараслі. І жыццё іх, адно-адносенськае, ужо ўцякло. Марозаў у Стараберазове меней будзе. Хлопцаў, можа, менш нараджаецца? А, можа, нам, старэйшым, усё так толькі здаецца. Маладыя ад нас у гарады павяждзялі, пакінуўшы ў вёсцы дажывацца старых бацькоў. Найстарэйшыя наўзабаве ў вечнасць адыхаюць, а адтуль жа ж нікто яшчэ не вярнуўся... Я, пакуль, сілу яшчэ маю, і галава яшчэ не пустая, стараўся на памяць пару слоў запісаць. Аб тым, як было, аб тым, як ёсць. Тоё, што мой пакойны бацька расказваў. Што ў маёй галаве засталося, на паперу я паклаў. Каму цікава, няхай чытае, і мяне не лае. Пісаў гэта мужык, а не пазэт. Пра дзеда Мірона, пра ваколіцы сладунае гоні, пра бацьку Мяфодзія і пра ўсіх у родзе... (працяг будзе)

Грыша МАРОЗ

I мы не лыкам шыты

Варта падзякаваць Віктару Буру за яго каштоўны і цікавы допіс п.з. „Дужы Яська з Рыбакоў” („Ніва” н-р 41). Аўтар задаволіў маю просьбу наконт героя апавядання Васіля Баршчэўскага п.з. „Арэл — Дужы Ясё”. Цешыцца сэрца, што ў нашым народзе трапляюцца такія волаты, як Яська з Рыбакоў — чалавек конскай сілы і добра гладзіў вагаўца сэрца. Толькі глянуць на здымак, дзе Яська стаіць са сваім купленым яшчэ ў міжваеннны час роварам, дык у вочы кідаецца адразу, што гэты хлапец нейкі іншы: стройны, прыгожы, вялікі; адным словам — чалавек, які нікога не пакрыўдзіць, мо нават і мухі.

Яська чамусыці не ажаніўся (мо быў за спакойны?), а ў той цяжкі час кожная дзяўчына ахвотна за яго выйшла замуж, бо ён і прыгожы быў, і пра ўсё дбайні.

Пераважна вельмі дужыя людзі не сарвігаваюць і хуліганы і сваю моцную руку рэдка ўжываюць, каб некага правучыць, мо толькі ў сваёй абароне. І ў Дубічах былі дужыя людзі, а сярод іх найдужэйшы быў хіба Мікалай Кірылюк, які цяжкімяшкі са зборжамі ці бульбай сам клаў на

воз быццам забаўкі. Ён таксама не падніяў на нікога сваёй магутнай рукі. А зноў найбольшыя хуліганы як агню баяліся і бяцца дужых людзей, бо ведаюць, што іх можа чакацца. Мікалай Кірылюк ніколі не быў у лекара і памёр нечакана шэсць гадоў таму, ва ўзросце сямідзесяці пяці гадоў, у сваім агародзе і нікто ягонай смерці не бачыў. Нават у яго пажылым узросце нікто ў нас не адважыўся з ім падзякавацца. Гаварылі толькі, што бацьшка Віталій Гаўрылюк, калі жыў у Дубічах, аднойчы ўзяліся з Мікалаем на руку і хіба перамог бацьшкa. Трэба тут зганаць, што бацьшкa быў таксама дужым чалавекам і маладым яшчэ, а Мікалаю Кірылюку было тады сямдзесяць чатыры гады.

Віктар Бура многа гадоў быў штатным працаўніком Гайнаўскага аддзела БГКТ. Ён часта арганізуваў беларускія фэсты, выстаўкі і конкурсы, а таксама дармовыя паказы кінафільмаў. Тады ўсюды звінелі беларускія песні, а сёння цішыня. Ці таму, што не стала Буры? Аддзел БГКТ у Гайнаўцы не праўляе ніякай дзейнасці; а чаму?

Мікалай ПАНФІЛЮК

шых напояў. Ён — аматар дармовай выпіўкі. Вядома, людзі, якім дзеецца крываўда, а ў Чаромсе шмат такіх, гатовы кожнаму вядро гарэлкі паставіць, каб толькі долю сваю адмяніць. Але „старшыня” пратэстанцыйных камітэтаў нікому дагэтуль не дапамог, апрача журналістаў, якія зарабляюць на чаромхаўскіх сенсациях.

І апошняя заўвага: добра, што грамадства глядзіць на руку самаўрадавых начальнікаў. Так быць павінна! Разлічваць трэба прайдзісветаў, але культурна, каб неправераным фактамі не пакрыўдзіць невінатавых.

Уладзімір СІДАРУК

Вер – не вер

Дарагі Астроне! Прашу цябе, разгайдай мой сон. А прыснілася мне, што я ў сваёй роднай вёсцы, у якой я нарадзіўся, але ўжо шмат гадоў не жыву, бо выехаў яшчэ ў маладосці ў горад.

У вёсцы адбываецца пахаванне. Памёр Мішка, сябра майго старшага брата. Я бачу, як яго вывозяць з дому. Сабрала ся шмат людзей. Але дзіўна, труну нясуць (а за ёю людзі) не ў бок могілак, а ў супрацьлеглы бок. Чаму, не магу зразумець.

Няма сядор прысунтых нікога з маёй сям'і. Я стаю і назіраю. Раптам людзі спыніліся каля старой хаты маіх бацькоў. Цяпер там ніхто ўжо не жыве. Бацькі мае даўно ў замлі. Маю ўвагу звярнула чудоўная жалобная песня, якую спявалі жанчыны. Яна была пра птушак, якія восеню адлятаюць далінай ракі ў цёплыя краі, а вясной вяртаюцца з выраю ў свае родныя старонкі. На гэтым я прачнуся. Што будзе?

Пятро

Пятро! Твой сон неадназначны. Ёсьць у ім розныя элементы, якія прадвяшчаюць як добры ход падзея, так і кескае. Напрыклад, ты пішаши, што ў вёсцы адбываецца пахаванне сябра твайго брата. Аднак жа труну нясуць не ў бок могілак (могілкі адзначалі б спакой), а ў супрацьлеглы бок, як бы далей ад таго спакою. Больш таго, людзі спыніліся каля хаты тваіх бацькоў. Ці, барані Божа, і ў тваім жыцці не будзе нейкай завірухі, якая парушыць твой спакой... А і труна, калі хто ўжо старэйши, нічога добра не прадвяшчае. Іншая справа — калі ты малады. Тады труна адзначае вяселле і доўгае жыцце.

Ой, ой, Пятрук, песню чуць у сне — інтymнае сяброўства. Песня была пра птушак, якія адлятаюць у вырай, а пасля вяртаюцца ў родныя старонкі. Мо ўрэшце будзе вялікая радасць з гэтага ўсяго.

Астрон

Пятро Іваниук з жарабцом „Білонам”.

Цяпер коней тримаюць для грошай

Аб конегадоўлі расказвае Пятро ІВАНЮК з Маліннік Арлянскай гміны.

Ці сяляне зацікаўлены конегадоўлі? Так, хача больш коней трималі чвэрць стагоддзя таму. Тады коней галоўным чынам выкарыстоўвалі ў якасці цягловой сілы ў гаспадарцы. Мой бацька заняўся конегадоўлі ў 1958 г. З 1960 года тримаў жарабца-вытворніка сакольскай пароды. У год аплодніў ён падзвесце кабыл.

Пасля смерці бацькі ў 1972 г. я перанёг гадоўлю. Сёлета, да месяца верасня, да аплоднення прывялі 58 кабыл. Найчасцей прыводзяць з Маліннік і на ваколных вёсак — Рыгораўцаў, Шарнёў, Пашкотчыны. У Малінніках усіх коней пад дваццаць. Цяпер людзі тримаюць коней не для работы ў полі, але для заробку. Дастаткова пратрымаць жарабя на пашы паўгода і ўжо можна яго прадаць, бо на экспарт бяруць ужо нават шасцімесечных жарабят. Італьянцы плацяць па 8-10 зл. за кілаграм жывога жарабяці ва ўзросце да двух гадоў. Кірмашы, на якіх італьянцы купляюць коней, адбываюцца ў Свенціку каля Высокага-Мазавецкага, Пясках каля Любліна, Ялёнках каля Варшавы, Кшешаве каля Седльцаў. Апрача гэтага па вёсках ездзяць пасрэднікі, якія забіраюць коней праста са стайні.

Я член Ваяводскага саюза конегадоўцаў у Беластоку. Калі купляю каня

на аўкцыёне ў Моньках, тады даюць мне датацыю ў памеры 4 тысячи злотых (плачу 9-10 тысяч зл., а мне вяртаюць 4 тысячи). Тады я абавязаны жарабца-вытворніка тримаць чатыры гады. Пасля трэба жарабца памяняць, каб не было выпадкаў кровазмяшэння. А калі не карыстаюся датацыяй і плачу на аўкцыёне наяўнымі, тады магу жарабца прадаць раней чатырохгадовага тэрміну.

Цяпер тримаю 9-гадовага спакойнага жарабца „Білона”. Раней быў у мяне жарабец „Норэн”, які не любіў п'яных і падпітых мужыкоў — кідаўся на іх з капытамі.

Штогод езджу на аўкцыён у Монькі — купіць або паглядзець. Сёлета пабываў я на аўкцыёне ў Янаве-Падляшскім, дзе прадаюцца пародзістыя спартыўныя коні. Купляюць іх замежнікі. Адзін жарабец арабскай пароды пайшоў за 120 тысяч долараў. Самыя танныя коні прадаваліся там па 4 тысячи долараў.

Цяпер на сваёй гаспадарцы тримаю 10 коней, у тым ліку чатыры жаронія кабылы. Пасвяцца яны на сямі гектарах агароджаных сенажацей. Усе мае коні маюць сертыфікаты. Ці конегадоўля рэнтабельная? Так, я з гэтага жыву. Нядайна прадаў дзве кабылы. Гэта мая асноўная крыніца даходаў.

Запісаў Міхал Мінцэвіч
Фота аўтара

Ліст у рэдакцыю

Калі я атрымаў 40 нумар „Нівы”, адразу пабачыў, што наша газета змяніла выгляд. Яна цяпер стала лепш чытаельная, літары не замазаныя, як гэта некалькі разоў здаралася — аж хочацца цяпер чытаць! Каб так было штораз лепш, то і больш чытачоў было б.

У Бельску кажуць, што „Ніва” нецікавая. Трэба пісаць больш сенсацый са штодзённага жыцця беларусаў і не толькі. Жадаю „Ніве”, каб квітнела штораз ярчэй, а журналістам і карэспандэнтам многіх і цікавых тэм. Калісі цікавыя допісы пісай інж. Барыслай Рудкоўскі, ды і цяпер хацелася б чытаць ягоныя займаныя апісанні цікавых мясцовасцей.

Мне здаецца, што калі хто выдаесь кніжку, той забывае пра „Ніву”. Не пішуць Сакрат Яновіч, Надзея Артымовіч, Васіль Петручук, Пётр Байко і паважаны інж. Барыслай Рудкоўскі. Кніжка астаетца патомным, а штотыдзень пісаць трэба, як верныя карэспандэнты Мікалай Панфілюк, Мікалай Лук’янюк і Грыша Мароз. Кніжку стаўляеца на паліцу, а „Ніву” штотыдзень чытаць трэба, так як гэта я раблю. Штотыдзень у пятніцу чакаю „Ніву” ў паштовай скрынцы. Бо калі б не „Ніва”, то я тут, у Ольштыне, заўся б, кім я ёсць.

Андрэй Гаўрылюк

нен плаціць. Я дакладна не магу сказаць, ці такое можна зрабіць. Перакансультую з намеснікам, лекарам-спецыялістам. Тоё, што мне вядома, Каса хворых кампенсуе толькі асноўныя лекі айчынай вытворчасці. Лекар прад’яўляе хвораму лякарства даражэйшае, загранічнае. Гэты рашаеца, якім прэпаратам пакарыстаецца". Па-моему, гэта несправядліва. Каса хворых павінна з маіх грошай заплаціць за тое лякарства, якое паправіць здароўе, а не накіроўваць на айчыннае, якое не прыносіць рэзультату. Спадзяюся, што новы ўрад навелізуе закон аб Касах хворых, каб быў карысны грамадству.

Уладзімір Сідарук

За што плачу?

Штомесячна з маёй пенсіі адлічваюць 63,81 зл. на Касу хворых. Дагэтуль карыстаўся лякарствам, якое каштует не больш дзесяці злотых. У кастрычніку ў шпіталі запісалі мне лякарства, якога адна ампула каштует 73,81 зл. Мне трэба прыняць пяць уколаў, шпіталь не гарантует гэты прэпарат па ёльготнай цене. Пацыент вымушаны сам купіць. Калі я папытаўся ў дырэктара бальніцы, ці не магла б лякарства рэфундаваць Каса хворых мундзірных службай, дык кіраўнік лячэбніцы заяўві: „Па-моему пацыент не паві-

Найлепшыя жывёлаводы

На Гайнаўшчыне даволі добра развіваецца гадоўля малочных кароў. Акруговы малячарскі кааператыў у Гайнаўцы падвёў вынікі скupкі малака за 9 месяцаў гэтага года.

Найбольш малака прадаілі кааператыву трох жывёлаводаў з Нарваўскай гміны — Адам Грынявіцкі з Рагазоў (275 тысяч літраў сырадою), Міраслаў Ярмоцік з Ванева (255,5 тысяч літраў) і Юры Семяновіч з Іванкоў (172,5 тысяч літраў) ды Яўген Галашэвіч з Ягадніку, Дубіцкай гміны (106,6 тысяч літраў).

У першай дзесяцці перадавікоў будуць яш-

ч: Віталь Ярмоцік з Ванева (85 тысяч літраў), Ян Максімюк з Сацоў (80,2 тысяч літраў), Адам Катовіч з Агародніку (75,2 тысяч літраў), Яўген Раеўскі з Сацоў (68,3 тысяч літраў), Яраслаў Стоцкі з Новай Лукі (66 тысяч літраў) і Сяргей Вязоўскі з Тыневіч-Вялікіх (60,6 тысяч літраў).

Сярод жывёлаводаў, якія займаюць месцы ад 11 да 20 невялікай розніцы ў колькасці продажу малака — ад 60 да 50 тысяч літраў. Гэты спісак адкрывае Юстына Галёнкі з Махнатага, а заканчвае Раман Галёнка з Пасечнікаў Вялікіх.

(яц)

Яшчэ не позна

Ад даўжэйшага часу медыцынскія службы праводзяць прафілактычную дзейнасць і заклікаюць жанчын абследаваць грудзі з мэтай прадухілення рака. У гэтую акцыю ўключыўся Гайнаўскі шпіталь. Пасылае ён па ўсіх гмінах запрашэнні для жанчын на бясплатныя мамаграфічныя абследаванні. Для гэтага дастаткова пазваніць па тэлефоне 6829137 і дамовіцца на канкрэтныя дзень. Яшчэ не позна, але час уцякае. Бясплатныя абследаванні жанчын ва-

ўзросце 50-59 гадоў будуць праводзіцца да канца снежня г.г.

„Амазонкі” з ружовымі стужкамі арганізуюць мужчыны хворыя ракам працтаты. Тоё, што заяўляюць, гэта праўда: не трэба саромеца сваёй хваробы. Асноўнае — здароўе. И гэтым трэба даражыць!

Аб'явы

Рэстаран „Toast” запрашае арганізаваць вяселлі. Тэл. 653 21 52; мабільник: 0607 567 673.

Niva ТЫДНЕВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ

Выдавец: Програмная рада тыднёвіка „Ніва”.

Старшыня: Яўген Мірановіч.

Адрес рэдакцыі: 15-959 Бяласток 2,

ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (0 85) 743 50 22.

Internet: http://republika.pl/niva_bielastok/

E-mail: niva_bielastok@poczta.onet.pl

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Галоўны рэдактар: Віталь Луба.

Сакратар рэдакцыі: Аляксандар Максімюк.

Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрачук-Свярбуская.

Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Аляксандар Вярбіцкі, Ганна Кандрачук-Свярбуская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шаффан.

Канцылярыя: Галіна Рамашка.

Камп'ютэрны набор: Яўгенія Палоцкая, Марыя Федарук.

Друкарня: „Orthdruck”, ul. Składowa 9, Bialystok.

Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstu nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

Prenumerata: 1. Termin wpłaty na prenumeratę na I kwartał 2002 r. upływa 5 grudnia 2001 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe

na terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch” na terenie całego kraju.

2. Cena prenumeraty na I kwartał 2002 r. wynosi 26,00 zł.

3. Cena kwartalnej prenumeraty z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 84,00; pocztą lotniczą: Europa — 96,00; Ameryka Płn., Pld., Środk., Afryka, Azja, Australia — 120,00.

Wpłaty przyjmują „RUCH” S.A. Oddział Krajowy Dystrybucji Prasy, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa. Nr konta PBK S.A. XIII Od-

dział Warszawa 11101053-16551-2700-1-67.

4. Prenumeratę można zamówić w redakcji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 3,30 zł, a kwartalnie — 42,90 zł; z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 4,60 (kwartalnie — 59,80), pocztą lotniczą: Europa — 5,20 (67,60), Ameryka Płn., Afryka — 5,80 (75,40), Ameryka Płd., Środk., Azja — 6,40 (83,20), Australia — 8,20 (106,60). Wpłaty przyjmują Rada Programowa Tygodnika „Niwa”, Bialystok, ul. Zamenhofa 27, nr konta PBK S.A., I Oddział Bialystok, 11101154-401150015504.

НУКА

Няма лепш, як адразу прымазацца да каго трэба. Наша Мірка Лукша і збавіцель Польчицы.

,Даўціпсы” Андрэя Гаўрылюка

Маладая сакратарка хіхікае ў абдымках дырэктара:

— Вось бачыце: я гаварыла праўду, калі расказвала, што са мною ніхто на працы не нудзіцца.

Гутараць дзве сакратаркі:

— Я чула, што апрача мужа ў цябе яшчэ і каханак.

— Ведаеш, дарагая, апрача грошай жанчына патрабуе яшчэ і крыху прыемнасці.

Дырэктар прымае на працу новую сакратарку.

— Колькі вы зараблялі ў папярэдняй фірме?

— Тысячу.

— То я з прыемнасцю дам вам паўтары тысячы.

— Пан дырэктар! З прыемнасцю то я мела дзве тысячы.

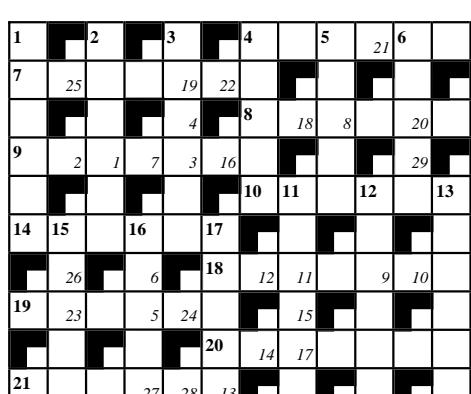
— Што гэта за новая звычка! — абураецца дырэктар, убачыўшы ў бюро сваю сакратарку ў абдымках з працоўніком.

— Якая новая? Яна вядомая ад Адама і Евы.

Бландзінка бачыць разетку ў сцяне і ўздыхае:

— Бедная свінка, хто цябе тут замураваў?

Крыжаванка

ва, 4. документ аб страхаванні, 5. фаза Месяца, калі відзён яго цэлы дыск, 6. азіяцкая двухколавая каліска, у якую запрагаецца чалавек, 11. лякарства, спрасаванае ў форме шарыка, 12. прадукт, які вырабляецца з хорды асіяцровых рыб, 13. на адным месцы мохам абрастасе, 15. нагляд за недзеяздольнымі асобамі, 16. іграе на дудзе, 17. Ян, віленскі філософ, паслядоўнік Канта (1762-1816).

(Ш)

Рашэнне крыжаванкі складаўць літары з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільныя адказы, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 37 нумара

Гарызантальна: Амапа, дыктатура, фаянс, адгул, лес, Клязьма, Амальяс, Дак, мінёр, воспа, цюкоўшчык, яміна.

Вертыкальна: багацце, адкос, Аруша, дзядзінец, адгалосак, фільм, ліяна, лад, сак, ахойнік, ракія, вочка.

Рашэнне: Лепш людзям даць, чым самому прасіць.

Кніжныя ўзнагароды высылаем Аляксандру Дабчынскаму з Беластока і Мікалаю Сазановічу з Навін-Вілікіх.

Гонар

— Я не хачу, каб адзначалі маё васьмідзесяцігоддзе... Ну, амаладзіўся... Васьмідзесяціпяцігоддзе! — пачырванеў ад нечаканай саромнасці мой сябра-юбіляр. — Не адзначалі ў час васьмідзесяцігоддзя...

— Ну, як жа ж не адзначалі! Адзначалі! — здзівіўся я, бо ж на ягоным юбілеі пілі мы шампанскэ.

— Такое і адзначэнне! Такі прыём, не дай Бог!

— А чаго ты хочаш?!

— Лепш бы тады і не адзначалі.

— Ты ж сам не хацеў, праз сілу мы ўсе той твой юбілей рабілі?... — здзівіўся я і падліў майму сябру зялёной гарбаты з імбрыка. Надта ж карысна піць зялёную гарбату не толькі старэчам. Добра таксама пяцьдзесят грамаў добрай гарэлкі; такая доза можа нават выратаваць ад смерці, калі цябе раптам скопіць за горла ды сэрца інфаркт. Навукова і практычна даведзена гэта, праўду кажу, не лгу. Аднаму, не зусім непітушчаму, чалавеку жонка не дала кілішка, калі, як казаў, канаў ад смагі, ну дык і сканаў. Доктар крычай, што праз ту паслядоўнасць („не дам, табе, п'яніца, ні грамулыкі!”) кабецина стала ўдавою. Каб наліла тады чараку, памучылася б з Мікітам яшчэ крыху... Адгулялі б „дъяментавае вяселле”, радня, знаёмыя ды госці з гміны мелі б нагоду добра легальна нарэзацца.

Праўда, можа мы, мужыкі, надта ж уражлівія да ўвагі іншых да нас. Увогуле, у гэтым плане, здаецца, мы — вельмі слабы пол. Па сабе мяркуючы кажу, бо ж ці я горшы хлопец ад іншых і ад іх адрозны? Хто ж не любіць, каб пахвалілі, ушанавалі, добрае слова сказалі?.. Калісці чакалі мы пахвал ад матулі ды бабулі, пасля — ад сябровак, каханак, жонкі... Ад грамадства. Хочацца

ца ж пачуць добрае слова яшчэ пры жыцці. А і пакаетніцаць хочацца таксама, маўляў, не трэба мне вянцоў славы на цемя, ордэнаў ды медалёў на спрацаваныя грудзі, песнапенняў у друку ды на хвалях... Ды я, Вандал, кажу тое што думаю і што адчуваю, і хоць разумею тое какецца знакамітых ды ганаровых, дык калі яны кажуць мне ў кампаніі ці асобна, што не жадаюць юбілеяў, дык мяркую, што кажуць тое, што хацелі сказаць. Вось такі ў мяне прасцяцкі мужыцкі розум. Хоць нармальны мужык разумее гэтая *інасказанні*. Шаную я чужы час, які хтосьці прысвяціў на выслушанне маіх думак. І таго хочацца мне чакаць ад іншых. Вось, напрыклад, я не жадаю юбілеяў, гадавін, ушанавання, бо мне ўсё гэта будзе нагадваць пра мой маразм і акасцяне. Адно тады мяне, маўляў, на цокаль стаў. Ну, хіба, калі хто ўпрацца, сказаўшы мне спачатку, што хоча мець звычайную нагоду кульнуць чарку і пацешыца тым, што ён не такі стары як я, ага, дык тады, будзьце *любезны*, гуляйце на маё здароўе. Калі яшчэ і я на нагах стаю.

— Бо ты, Вандал, з тваімі заслугамі... — гікаўкай азваўся мой сябра ардэнаносны. — Ты не шануеш самога сябре, ні сваіх заслуг, гадоў не лічыш сваіх, адно жартачкі цябе трymающца.

— А, можа, пасля мяне застануцца толькі гэтая пацехі і жарты? Як па вялікім вучоным застаўся адно Вініпух?

— Ні пуху на вас, ні пяра! — ацаніла нас мая Агата, што прыпаднесла мне і малаўшанаванаму юбіляру гарачыя галушки з мясам. — Накарміць вас нармальна, каб цела набралі, дык пра дурноты думаць перастанеце!

Вандал АРЛЯНСКІ

Звяз Беларускай Моладзі

фэстываль беларускай бардаўскай ды аўтарскай песні

БАРДАЎСКАЯ ВОСЕНЬ

27-28 кастрычнік 2001 г.,
Бельск Падляшскі,
Бельскі Дом Культуры,
Пачатак канцэртаў у 17 г.

ВАЙЦЮШКЕВІЧ

КАМОЦКІ

КУЛЯГІН

N.R.M.

РОMIDOROFF

ВОЛЬСКІ

і іншыя...

